

Bättre statistik om offentliga upphandlingar

Rapport 2011:5

Bättre statistik om offentliga upphandlingar

Rapport från ett pilotprojekt om insamling av upphandlingsstatistik
ur annonser och tilldelningsmeddelanden

Konkurrensverkets rapportserie 2011:5

Konkurrensverket maj 2011

Utreddare: Stefan Jönsson (projektledare) och Anette Eriksson

ISSN-nr 1401-8438

E-print AB, Stockholm 2011

Foto: Matton Images.

Förord

Upphandlingsreglerna omfattar en stor andel av de offentliga utgifterna, och såväl i Sverige som i EU används den offentliga upphandlingen som verktyg på allt fler politikområden, från miljökrav och krav på sociala hänsyn till att stimulera innovationer.

För att det ska vara möjligt att följa upp om offentliga upphandlingar leder till en effektiv konkurrens och om de olika satsningar som görs har avsedd effekt måste det finnas en ändamålsenlig och pålitlig statistik. Den upphandlingsstatistik som samlas in idag är dock inte av sådan kvalitet att den kan ligga till grund för uppföljning och analyser av den offentliga upphandlingen i Sverige.

Konkurrensverket har därför undersökt om uppgifter ur kommersiella annonsdatabaser kan användas som underlag för upphandlingsstatistiken. I denna rapport redogörs för projektet och för de resultat som uppnåtts. Rapporten innehåller också ett antal förslag som syftar till att förbättra upphandlingsstatistiken och i förlängningen förbättra effektiviteten i den offentliga upphandlingen. Förslagen är i första hand avsedda att överlämnas till Upphandlingsutredningen som har i uppdrag att se över systemet för insamling av upphandlingsstatistik.

Stockholm i maj 2011

Dan Sjöblom
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	6
Termer och begrepp	8
1 Inledning	10
2 Uppföljning och analys av upphandlingar kräver statistik	12
2.1 Brister med nuvarande metod för statistikinsamling.....	12
2.2 Statistiken speglar inte den offentliga upphandlingens omfattning	13
2.3 Statistiken omfattar inte all offentlig upphandling	15
2.4 Uppgifter om värde är ofta osäkra eller saknas	20
2.5 Statistiken ger inte underlag för bedömningar av effektivitet och konkurrens	22
3 Annonsdatabaser som källa för upphandlingsstatistik	24
3.1 Exempel på uppgifter som går att ta fram ur befintliga annonsdatabaser	24
3.2 Annonsdatabaserna som källa för upphandlingsstatistik	31
3.3 Kan statistik ur annonsdatabaserna användas för uppföljning och analys?	34
4 Slutsatser och förslag	36
Bilaga 1 Fler exempel på upphandlingsstatistik ur annonser och tilldelningsmeddelanden	47
Upphandlande myndigheter	48
CPV-koder	54
Leveransort.....	57
Upphandlingsförfarande.....	59

Tilldelningskriterier	61
Resultat av upphandlingarna	62
Avtalstider	72
Överprövningar	74
Bilaga 2 Nuvarande metod för insamling av statistik på upphandlingsområdet	78
Uppgifter om upphandlingar över tröskelvärdena.....	78
Uppgifter om upphandlingar under tröskelvärdena	81
Bilaga 3 Sveriges skyldigheter att lämna upphandlingsstatistik.....	85
Statistik om upphandlingar som genomförts enligt LOU	85
Statistik om upphandlingar som genomförts enligt LUF	87
Referenser	90

Sammanfattning

Den upphandlingsstatistik som tas fram idag är inte tillräcklig för att följa upp i vilken utsträckning upphandlingar leder till konkurrens eller vilka effekter de har. Statistiken ger inte ens besked om hur mycket som upphandlas i Sverige under ett år, eller inom vilka branscher upphandlingarna sker.

De senaste åren har upphandlingar bland annat getts en viktig roll inom miljöpolitiken, det talas ofta om att upphandlingar bör utformas för att utgöra en marknad för småföretag och stimulera innovationer. Innan offentliga upphandlingar används som verktyg på fler områden bör det ske en uppföljning och analys om i vilken utsträckning olika styrmedel ger avsedd effekt. Konkurrensverket har därför initierat ett pilotprojekt med syfte att undersöka möjligheter vilka behov som finns och hur statistiken skulle kunna förbättras.

Många av de uppgifter som vore värdefulla vid uppföljning och analys av upphandlingar samlas redan idag in av kommersiella annonsdatabaser. I projektet har vi därför undersökt vilka uppgifter som går att hämta ur en sådan databas. Databasen bygger på annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden om upphandlingar som annonserats under det första halvåret 2010.

Under det första halvåret 2010 annonserades 10 442 upphandlingar. 76 procent av dessa var under EU:s tröskelvärden och ingår således inte i den statistik som tagits fram hittills i enlighet med kraven i EU:s upphandlingsdirektiv. I rapporten redovisas en rad tabeller och diagram med uppgifter om bland annat vilka upphandlande myndigheter som gjort upphandlingar, vilka förfaranden som tillämpats, hur många anbudsgivare som deltagit i upphandlingarna och hur många av dessa som tilldelats kontrakt.

Kartläggningen bygger på uppgifter som redan hade samlats in ur annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden, utan stöd av någon annan lagstiftning än rätten att ta del av allmänna handlingar. Det skulle naturligtvis vara möjligt även för andra aktörer att samla in samma information, eller att samla uppgifterna i en nationell annonsdatabas.

Förslag

Med anledning av de iakttagelser som gjorts under pilotprojektet föreslår Konkurrensverket att de uppgifter som behövs för upphandlingsstatistiken bör hämtas direkt ur annonser, efterannonser och/eller tilldelningsmeddelanden.

Upphandlingslagstiftningen bör ändras så att upphandlingar ska annonseras i en godkänd databas. Endast annonsdatabaser som har rutiner för att kontrollera att annonserna innehåller den information som krävs bör godkännas. Annonssdatabaserna ska på begäran lämna uppgifterna till den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken.

Vi lämnar också ett antal förslag för att förbättra upphandlingsstatistiken och göra den mera heltäckande och jämförbar:

- Utvidga kravet på annonsering och efterannonsering till fler förfaranden
- Tydligare krav bör ställas på innehållet i annonser och efterannonser
- Samla in uppgifter om organisationsnummer
- Tydliggör vad som avses med kontraktens värde

Termer och begrepp

I rapporten används följande begrepp och förkortningar

LOU - lagen (2007:1091) om offentlig upphandling.

LUF - lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

LOV - lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Upphandlande myndighet - organisation som omfattas av och tillämpar upphandlingslagarna (LOU, LUF eller LOV).¹

Försörjningssektorerna - verksamheter som omfattas av LUF.

Upphandlingsdirektiven - EU-direktiven 2004/18/EG om samordning av förfaranden vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster, 2004/17/EG om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster samt 2007/66/EG om effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling.

Försörjningsdirektivet - EU-direktivet 2004/17/EG om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (ingår bland upphandlingsdirektiven).

Kommissionen - Europeiska kommissionen.

TED - *Tenders Electronic Daily*, EU:s gemensamma elektroniska databas för annonsering av upphandlingar över tröskelvärdena.

¹ Upphandlande enheter enligt LUF innefattas alltså i begreppet "upphandlande myndighet". Anledningen är dels att Visma Opics databas inte gör skillnad mellan upphandlande myndigheter och enheter, dels att texten blir lättare att läsa än om båda begreppen används.

GPA - *Agreement on Government Procurement*, ett plurilateralt avtal om offentlig upphandling inom ramen för WTO.

WTO - Världshandelsorganisationen (*World Trade Organization*).

SCB - Statistiska Centralbyrån.

CPV - *Common Procurement Vocabulary*, en ordlista som används för att beskriva föremålet för en upphandling. Ordlistan med tillhörande sifferkoder fastställs av kommissionen.

1 Inledning

Den offentliga upphandlingen i Sverige omfattar omkring 500-600 miljarder kronor per år. Ur Konkurrensverkets perspektiv vore det av stort intresse att kunna följa i vilken utsträckning upphandlingar leder till konkurrens och ett effektivt resursutnyttjande, till exempel hur många anbud som inkommer vid olika typer av upphandlingar och hur många av dessa som leder till kontrakt. Trots att offentlig upphandling omfattar stora belopp och troligen har mycket stor inverkan på näringsliv och arbetsmarknad inom vissa områden är kunskapen om den offentliga upphandlingen och dess effekter relativt sparsam. En av orsakerna är att den statistik som tas fram inte har en tillräcklig kvalitet för att kunna läggas till grund för analyser och uppföljning.

Bristen på uppföljning och statistik innebär att det kan vara svårt för upphandlande myndigheter att jämföra och utvärdera genomförda upphandlingar. Även om många myndigheter kan följa sina egna upphandlingar saknas det nationell statistik och nyckeltal att jämföra med, till exempel om hur många anbud som kommer in i genomsnitt vid olika typer av upphandlingar. Upphandlande myndigheter och enskilda upphandlare som vill utveckla sina upphandlingar eller satsa på kompetensutveckling kan därför ha svårt att argumentera för detta, och det är lika svårt att i efterhand se om en sådan satsning gett de resultat som eftersträvats.

Vi tror att en mer ändamålsenlig och omfattande statistik skulle leda till en mer intensiv och saklig diskussion om den offentliga upphandlingens roll och dess effekter. Kunskap och förståelse är en förutsättning för en korrekt, effektiv och rättsäker hantering av upphandlingar. Även för näringslivet vore det önskvärt med en ökad kännedom om den stora marknad som offentlig upphandling utgör och om de regler och rutiner som i flera avseenden skiljer den från andra marknader.

Mot bakgrund av de stora behoven av statistik om offentliga upphandlingar har vi initierat ett pilotprojekt med syfte att förbättra statistiken. Många av de uppgifter som skulle behövas för analyser och uppföljning finns tillgängliga i annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden och samlas redan idag in av de kommersiella annonsdatabaserna. Pilotprojektet har därför inriktats på att undersöka vilka uppgifter som går att hämta ur dessa annonsdatabaser.

Regeringen har tillsatt en utredning, Upphandlingsutredningen, som bland annat har i uppdrag att utveckla och föreslå metoder för regelbunden insamling av statistik om offentliga upphandlingar. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande i juni 2012. Vi överlämnar våra förslag till utredningen och överlåter till den att utforma ett förslag till ett permanent system. Det finns dock behov av en mer omfattande upphandlingsstatistik redan nu, och det kan därför finnas anledning att påbörja en insamling av uppgifter i enlighet med förslagen i denna rapport innan utredningen blivit färdig med sina förslag.

2 Uppföljning och analys av upphandlingar kräver statistik

Ett syfte med upphandlingsreglerna är att upphandlingar ska leda till konkurrens där det bästa anbudet antas. För att kunna bedöma graden av konkurrens, och därmed effektivitet, i upphandlingar måste man ha uppgift om hur många anbud som kommer in och hur många som vinner ett kontrakt. Idag innehåller statistiken inte sådana siffror, vilket innebär att det inte går att uttala sig om i vilken utsträckning upphandlingar verkligen leder till konkurrens. Enskilda upphandlare kan visserligen ha uppgifter om hur många anbud som kommer in i deras upphandlingar, men det saknas nyckeltal som de kan jämföra med.

De regelverk som omgärdar upphandlingarna är komplexa, samtidigt som det ställs många och olika förväntningar på vad upphandlingarna ska bidra till. Det hävdas ibland att upphandlingsreglerna är onödigt krångliga och leder till en omfattande administration för både upphandlande myndigheter och för de företag som lämnar anbud. Även överprövningar pekas ibland ut som en kostnad. För att det ska vara möjligt att följa upp i vilken utsträckning olika målsättningar uppfylls och vilka kostnader som uppkommer måste det finnas statistik om de upphandlingar som genomförs och vilka resultat de leder till.

2.1 Brister med nuvarande metod för statistikinsamling

Sedan år 2007 samlar Konkurrensverket in den upphandlingsstatistik som krävs enligt EU:s direktiv. Insamlingen genomförs av Statistiska Centralbyrån (SCB) enligt ungefär samma rutiner som gällde före 2007, då ansvaret för statistiken låt på Nämnden för offentlig upp-

handling (NOU). I bilaga 2 ges en utförlig beskrivning av hur insamlingen går till.

Den statistik som samlas in ger dock inte någon fullständig eller representativ bild av upphandlingen i Sverige, och är därför inte särskilt användbar som underlag för uppföljning, forskning och analys. Bland annat är statistiken behäftad med följande brister:

- Statistiken speglar inte den offentliga upphandlingens omfattning
- Statistiken omfattar inte all offentlig upphandling
- Uppgifter om värden är ofta osäkra eller saknas
- Statistiken ger inte underlag för bedömningar av effektivitet och konkurrens

2.2 Statistiken speglar inte den offentliga upphandlingens omfattning

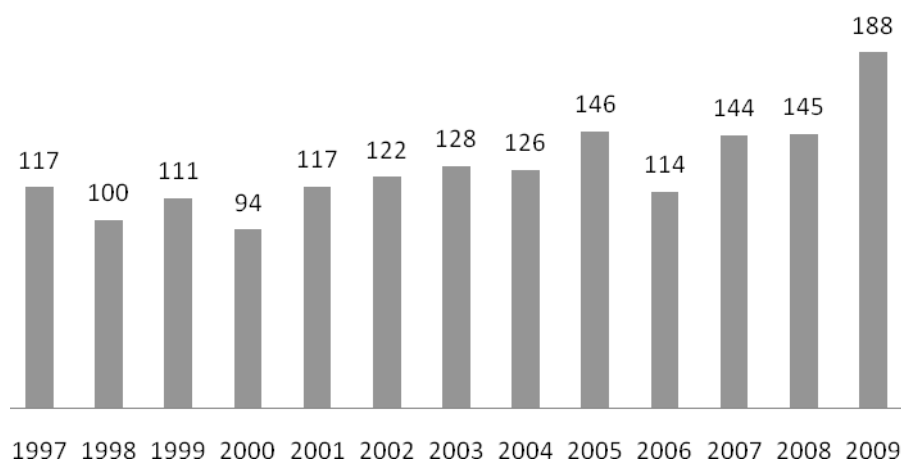
Att den offentliga upphandlingen uppgår till stora belopp varje år är väl känt, men det råder mycket stor osäkerhet om vilka volymer det rör sig om. Att veta hur stora volymer det rör sig om kan vara av betydelse inte minst för beslutsfattare, journalister och andra som måste prioritera sin uppmärksamhet mellan många olika frågor.

Det vore därför värdefullt att ha grundläggande uppgifter om till exempel vilka organisationer som gör upphandlingar, hur många upphandlingar de gör, vilka förfaranden som används och hur resultatet av upphandlingarna skiljer sig mellan olika myndigheter och mellan olika former av upphandlingar. En sådan grundläggande statistik skulle göra det möjligt att sätta anekdotiska exempel i ett sammanhang och att föra resonemang om huruvida ett problem som uppstått i en enskild upphandling kan antas vara något allmänt förekommande eller om det handlar om ett unikt exempel som kanske aldrig kommer att upprepas.

En uppenbar brist med dagens statistik på upphandlingsområdet är att den inte avspeglar den totala omfattningen av den offentliga upphandlingen. Professor Mats Bergman har uppskattat den totala upphandlingspliktiga volymen till omkring 450-535 miljarder kronor år 2006, vilket då motsvarade 15,5-18,5 procent av BNP.² År 2010 motsvarade samma andel av BNP omkring 510-608 miljarder kronor. Detta kan jämföras med att Konkurrensverkets statistik om 2009 års upphandlingar uppgick till 188 miljarder.

I diagrammet nedan redovisas det totala värdet av upphandlingar som rapporterats i upphandlingsstatistiken åren 1997-2009.³

Diagram 1 Totalt rapporterat värde av upphandlingsstatistiken 1997-2009 (miljarder kr)

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010

² Bergman (2008) "Offentlig upphandling och offentliga inköp. Omfattning och sammansättning"

³ Förutom värdet av upphandlingar som annonserats i TED ingår värdet av upphandlingar under tröskelvärdena genomförda av statliga myndigheter och inom försörjningssektorerna.

Även i andra EU-länder utgör den upphandling som annonseras i TED en relativt liten andel av den totala offentliga upphandlingen. En bristfällig upphandlingsstatistik är således inte något unikt för Sverige, samma problem finns i varierande utsträckning även i övriga medlemsstater.⁴

2.3 Statistiken omfattar inte all offentlig upphandling

Den metod som idag används för insamling av upphandlingsstatistik är i hög grad utformad för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EU:s upphandlingsdirektiv och WTO:s upphandlingsavtal GPA. Direktiven omfattar dock inte all upphandling. Dels omfattar direktiven bara upphandlingar över tröskelvärdena, dels är vissa områden undantagna från direktivens tillämpningsområde. För att komplicera det hela ytterligare omfattas även vissa upphandlingar under tröskelvärdena av krav på statistiklämnande. Sveriges skyldigheter att lämna statistik enligt upphandlingsdirektiven och GPA beskrivs närmare i bilaga 3.

Detta innebär att upphandlingsstatistiken inte speglar hela den offentliga upphandlingen utan endast de delar som omfattas av direktiven.

De flesta upphandlingar under tröskelvärdena omfattas inte av statistiken

Enligt de krav som ställs i upphandlingsdirektiven och GPA ska medlemsstaterna redovisa statistik om upphandlingar under tröskelvärdena för statliga myndigheter och för upphandlingar inom försörjningssektorerna. För övriga upphandlande myndigheter samlas inte någon statistik in, vilket innebär att det saknas uppgifter om

⁴ Se KOM (2010) Public Procurement Indicators 2010

upphandlingar under tröskelvärdena gjorda av kommuner, landsting, offentligt ägda bolag eller av andra organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna men som inte är statliga myndigheter.⁵

I tabellen nedan framgår vilka tröskelvärden som gäller. Tröskelvärdena fastställs av kommissionen och justeras vartannat år.

Tabell 1 Tröskelvärden LOU och LUF

Typ av upphandlande myndighet/enhet	Varor och tjänster	Byggentreprenader
Statliga myndigheter (LOU)	1 243 375 kr	48 193 215 kr
Övriga upphandlande myndigheter (LOU)	1 919 771 kr	48 193 215 kr
Upphandlande enheter (LUF)	3 849 489 kr	48 193 215 kr

Källa: SFS 2010:53.

Även över tröskelvärdena finns det områden som inte omfattas

Den statistik som samlas in om upphandlingar över tröskelvärdena bygger i hög utsträckning på de annonser som publicerats i EU:s annonsdatabas TED. Det finns dock undantag i upphandlingsdirektiven som innebär att vissa upphandlingar över tröskelvärdena inte behöver annonseras i TED och således inte kommer med i statistiken. Några områden där annonsering inte behöver ske i TED är bland annat:

- Kontrakt som inte omfattas av direktiven
- B-tjänster
- Tjänstekoncessioner
- Valfrihetssystem enligt LOV
- Kontrakt som tilldelas enligt annan lagstiftning
- Kontrakt som rör väsentliga säkerhetsintressen

⁵ Se skriften "Upphandlingsreglerna - en introduktion" för mer ingående information om vilka organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna.

Kontrakt som inte omfattas av direktiven

Ett antal områden är undantagna från direktivens tillämpningsområde och således även från LOU.⁶ Kontrakt på följande områden ingår därför inte i statistiken, varken över eller under tröskelvärdena:

- Förvärv av fastighet, arrenderätt, hyresrätt, bostadsrätt, tomt-rätt, servitutsrätt eller någon annan rättighet till fastighet, dock gäller lagen för upphandling av finansiella tjänster med anledning av kontrakt som avses i denna punkt.
- Anskaffning, utveckling, produktion eller samproduktion av programmaterial avsett för radio- och TV-program samt upphandling av sändningstid.
- Skiljemanna- eller förlikningsuppdrag.
- Finansiella tjänster i samband med utfärdande, försäljning, förvärv eller överlåtelse av värdepapper eller andra finansiella instrument.
- Anställningar.
- Forsknings- och utvecklingstjänster, med undantag för sådana vilkas resultat endast tillkommer en upphandlande myndighet i den egna verksamheten och betalas av myndigheten.
- Verksamhet som rör förvaltning av statskulden eller som avser tjänster från en centralbank.

B-tjänster

I upphandlingsdirektiven görs en uppdelning av tjänster mellan s.k. A-tjänster och B-tjänster.⁷ Bland B-tjänster finns tjänster inom hälso- och sjukvård, hotell- och restaurangtjänster, järnvägstransporter och andra tjänster som ansetts mindre väl lämpade för gränsöverskridande handel. Upphandlingar av B-tjänster omfattas inte av direk-

⁶ LOU 1 kap. 6 §

⁷ LOU 15 kap 21 §. Vilka tjänster som är B-tjänster framgår av bilaga 3 i LOU.

tiven och behöver som huvudregel inte annonseras i TED.⁸ Kontrakten ska dock efterannonseras i TED, men den upphandlande myndigheten kan ange att uppgiften inte ska publiceras vilket i så fall innebär att den inte kommer med i statistiken.⁹

I Sverige omfattas upphandlingar av B-tjänster av LOU och ska annonseras (men annonsering behöver alltså inte ske i TED).

Tjänstekoncessioner

Med koncessioner avses kontrakt där ersättningen helt eller delvis utgörs av rätten att utnyttja tjänsten (eller, i en byggkoncession, rätten att utnyttja en anläggning). Ett exempel på en koncession är byggandet av den s.k. Arlandabanan, vilket illustrerar att koncessioner i vissa fall kan uppgå till mycket stora belopp. Tilldelning av tjänstekoncessioner omfattas varken av direktiven eller av LOU och behöver således inte annonseras på samma sätt som andra förfaranden.¹⁰ Tilldelning av byggkoncessioner omfattas av LOU men däremot inte av LUF.

Lagen om valfrihetssystem

Kontrakt som tecknas enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) är en form av tjänstekoncessioner.¹¹ Detta innebär bland annat att kontrakten inte omfattas av upphandlingsdirektiven och att de inte behöver annonseras i TED. Valfrihetssystem enligt LOV ingår således inte i upphandlingsstatistiken. LOV infördes den 1 januari 2009 och har snabbt fått en bred tillämpning inom vård och omsorg och inom Arbetsförmedlingens områden.

⁸ Om en upphandling av B-tjänster är av en sådan volym eller av annan anledning kan förväntas vara intressant för företag i andra länder ska den annonseras i TED.

⁹ LOU 8 kap. 3 §

¹⁰ LOU 1 kap 2 § och 12 §

¹¹ Prop. 2008/09:29 sid 52

Ersättning som betalas ut i enlighet med särskilda lagstiftningar

Ersättningar som betalas ut till privata företag i enlighet med speciallagstiftningar omfattas inte av upphandlingsreglerna och således inte heller av statistiken. Detta gäller exempelvis ersättningar till fristående skolor, ersättning till läkare och sjukgymnaster som verkar enligt den s.k. nationella taxan, läkemedelsersättning och assistansersättning.

Kontrakt som rör väsentliga säkerhetsintressen

Kontrakt på försvarsområdet som berör väsentliga säkerhetsintressen eller omfattas av sekretess eller andra särskilda begränsningar med hänsyn till rikets säkerhet omfattas inte av direktiven och ska upphandlas enligt 15-16 kap. LOU.¹² Medlemsstaterna behöver inte heller lämna statistikuppgifter som de anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.¹³ Upphandlingar på försvarsområdet som inte berör sådana väsentliga säkerhetsintressen omfattas däremot av direktiven.¹⁴

Detta innebär att upphandlingsstatistiken inte omfattar försvarsupphandlingar som rör väsentliga säkerhetsintressen. Samtliga medlemsstater i EU, med undantag av Danmark, har dock antagit en uppförandekod för försvarsupphandlingar.¹⁵ Uppförandekoden innebär att upphandlingar som med hänsyn till väsentliga säkerhetsintressen undantas direktivets tillämpningsområde och som överstiger en miljon euro ska annonseras på Europeiska försvarsbyråns hemsida.¹⁶

¹² 1 kap. 2 § punkten 3-4 LOU.

¹³ Artikel 346 i EUF-fördraget

¹⁴ Artikel 10 i direktiv 2004/18/EG

¹⁵ The code of conduct on defence procurement of the EU member states participating in the European Defence Agency approved on 21 November 2005.

¹⁶ <http://www.eda.europa.eu/ebbweb/>

Regeringen har under våren 2011 lämnat ett förslag till en ny lag om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.¹⁷

2.4 Uppgifter om värde är ofta osäkra eller saknas

Förutom att det finns områden som inte omfattas av statistikinsamlingen finns det också problem med de uppgifter som samlas in. Detta gäller både de uppgifter som lämnas i annonserna i TED och de uppgifter som lämnas i de enkäter SCB skickar ut på uppdrag av Konkurrensverket.

Många annonser i TED saknar uppgift om värde

Fler än hälften av annonserna i TED saknar uppgifter om upphandlingens eller kontraktets värde. Andelen annonser som saknar uppgift om värde har ökat från 45 procent år 2008 till 56 procent år 2009.¹⁸

Det kan finnas flera orsaker till att upphandlande myndigheter inte anger något värde i annonserna. Vid upphandlingar av ramavtal kan det vara svårt eller omöjligt för en upphandlande myndighet att uppskatta vilka behov som kommer att uppstå under kontraktsperioden. Det har också framförts att ett utsatt värde i annonsen avslöjar hur mycket myndigheten är beredd att betala, och att upphandlare därför undviker att sätta ut ett värde för att inte påverka vilka priser som erbjuds.¹⁹ Så vitt vi känner till har det inte gjorts några undersökningar av varför många annonser i TED saknar uppgift om värde.

I SCB:s uppdrag att samla in statistik ingår att göra en beräkning av s.k. imputerade värden som för upphandlingar som inte har något

¹⁷ Lagrådsremiss Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, februari 2011

¹⁸ I bilaga 2 redogörs närmare för den bearbetning som görs av uppgifterna ur TED

¹⁹ Detta argument förklarar dock inte varför även många efterannonser saknar uppgifter om värde

värde angivet i annonsen. De imputerade värdena grundas på medianvärdet av minst tio liknande upphandlingar. Medianvärden, dvs. det "mittersta" värdet, har den egenskapen att det inte påverkas av eventuella extremvärden. Att det förekommer extremvärden är dock något som snarast är kännetecknande för offentliga upphandlingar, där värdet av de upphandlingar som annonseras i TED kan variera mellan en dryg miljon och tiotals miljarder kronor. Eftersom medianvärden inte tar hänsyn till extremt höga värden bör de imputerade värdena regelmässigt bli lägre än de genomsnittliga värdena av de upphandlingar man jämför med.

Det finns därför anledning att befara att användningen av medianvärden kan innebära en systematisk underskattning vid beräkningen av de imputerade värdena. År 2009 uppgick värdet av de 44 procent av upphandlingarna i TED som hade ett värde angivet i annonsen sammanlagt till 129 miljarder kr, samtidigt som de imputerade värdena för de 56 procent av annonserna som saknade uppgift om värde bara uppgick till 25 miljarder kr. De imputerade värdena uppgick således bara till en femtedel av de värden som angetts i annonserna, trots att de skall avspegla fler upphandlingar. Vi har därför gett SCB i uppdrag att vid insamlingen av upphandlingsstatistik för 2010 göra två parallella beräkningar av imputerade värden, en beräkning som grundas på medelvärden och en som grundas på medianvärden.

De uppgifter som lämnas kan grundas på grova uppskattningar

Det kan vara svårt för en upphandlande myndighet att uppskatta vilka behov som kommer att uppstå under avtalsperioden och därmed vilka värden och volymer ett kontrakt kommer att omfatta. Förutom att många helt avstår från att ange något värde innebär det också att de värden som är angivna kan vara behäftade med stor osäkerhet.

I den enkät som SCB skickar ut till statliga myndigheter och enheter inom försörjningssektorerna frågas efter värdet av de upphandlingar

under tröskelvärdena som gjorts under det föregående året. Enkät-erna skickas vanligen ut i april, vilket innebär att frågorna avser upphandlingar som gjordes mellan fyra och sexton månader tidigare. Flera upphandlare har påpekat att det varken ur ekono-misystem eller ur diarium går att ta fram uppgifter om vilka upp-handlingar som gjorts under det föregående året, och att de därför tvingas göra en grov uppskattning för att kunna besvara enkäten. En särskild svårighet är att avrop från ramavtal inte ska räknas med, däremot hela värdet av de ramavtal som tecknades under året.

2.5 Statistiken ger inte underlag för bedömningar av effektivitet och konkurrens

Förutom att upphandlingsstatistiken inte kan användas för att beskriva omfattningen av den offentliga upphandlingen saknas det uppgifter som gör det möjligt att analysera exempelvis graden av konkurrens i upphandlingarna eller vilka effekter upphandling har på näringslivet. För att kunna göra sådana analyser krävs att stati-stiken inte bara innehåller uppgifter om vilka upphandlingar som genomförs utan även vilka resultat de leder till. Den upphandlings-statistik som samlas in idag innehåller dock inte några uppgifter om de anbud som lämnats in eller ens hur många anbud som kommit in.

En fråga som diskuterats ofta de senaste åren är vilka möjligheter och problem små och medelstora företag har i samband med upp-handlingar. Kommissionen och regeringen har också pekat på att särskilda insatser bör göras för att underlätta för små och medelstora företag att delta i upphandlingar. För att det ska vara möjligt att analysera och jämföra olika typer av företags deltagande i upphand-lingar krävs att det samlas in uppgifter om vilka företag som deltar i respektive vinner offentliga upphandlingar, helst med organisations-nummer så att det går att koppla informationen till registerdata om till exempel företagets storlek och koncernförhållanden. Upphand-lingsstatistiken innehåller inte några sådana uppgifter.

Uppgifter om upphandlingar under tröskelvärdena samlas in som klumpsummor

I de enkäter som skickas ut till statliga myndigheter och enheter inom försörjningssektorerna ställs frågor om det totala värdet för upphandlingar under tröskelvärdena. Statliga myndigheter får visserligen redovisa beloppet uppdelat på varor, tjänster respektive byggentreprenader, men i övrigt framgår det inte vad som upphandlats, hur många upphandlingar som gjorts eller vilka förfaranden som tillämpats, vilket innebär att dessa uppgifter i praktiken är oanvändbara som underlag för analys.

3 Annonssdatabaser som källa för upphandlingsstatistik

Mycket av den information som vore värdefull för uppföljning och analyser av upphandlingar finns redan i kommersiella annonsdatabaser, som systematiskt samlar in information direkt ur annonser, förfrågningsunderlag och tilldelningsmeddelanden. Insamlingen sker utan något offentlig uppdrag och utan stöd av någon annan lagstiftning än rätten att ta del av allmänna handlingar. Denna metod har flera fördelar, inte minst eftersom informationen samlas in och kvalitetssäkras när den är aktuell istället för i efterhand. Detta är en stor fördel jämfört med dagens metod, som bygger på andrahandsuppgifter från TED och enkäter till de upphandlande myndigheterna.

Under hösten 2010 träffade vi företrädare för företag som tillhandahåller annonsdatabaser på upphandlingsområdet för att få information om och förståelse för vilken information som finns i databaserna och vilka möjligheter som fanns att få tillgång till den. Efter en konkurrensutsättning gavs ett uppdrag till Visma Opic AB att göra en sammanställning av information om upphandlingar som genomförts under första halvåret 2010.

3.1 Exempel på uppgifter som går att ta fram ur befintliga annonsdatabaser

I detta avsnitt redovisas ett antal tabeller baserade på den databas som levererats av Visma Opic. Ytterligare ett antal tabeller och diagram redovisas i bilaga 1. Syftet är att illustrera vilken information som kan hämtas ur annonsdatabaserna, utan någon ny lagstiftning och utan några merkostnader för de upphandlande myndigheterna. Det skulle naturligtvis vara möjligt även för andra ak-

förer att samla in samma information, eller att vidga uppdraget till att omfatta fler uppgifter.

Databasen innehåller uppgifter om 10 442 annonserade upphandlingar. Under arbetet med materialet har det framkommit att det förekommer viss överskottsinformation. Bland annat ingår tio upphandlingar med förfarandena *Anbudsinbjudan (ITB)* och *Anbudsfrågan* som inte avser svenska offentliga upphandlingar.²⁰ Dessutom ingår 154 direktupphandlingar och 105 upphandlingar som publicerades den 1 juli 2010, dvs. efter den studerade tidsperioden som omfattar det första halvåret (1 januari - 30 juni 2010). Dessa har inte exkluderats från materialet, framför allt av tidsskäl.

För varje upphandling finns uppgifter om bland annat:

- Rubrik
- Upphandlande myndighet
- Förfarande
- Tilldelningskriterie
- Om upphandlingen har blivit överprövad
- CPV-koder
- Leveransort
- Avtalstider²¹
- Antal anbudsgivare²²
- Anbudsgivare²³

Tyvärr ingår inte uppgifter om kontraktsvärden eller om upphandlingarna avser ramavtal eftersom sådana uppgifter inte registrerades under våren 2010.

²⁰ Anbudsinbjudan (ITB) är ett förfarande som används för upphandlingar som finansieras av humanitära och internationella organisationer, t.ex. FN, Världsbanken, SIDA, Röda korset, NATO och Europol. Anbudsfrågan är en annonstyp som används av privata företag.

²¹ Uppgift finns för 5497 upphandlingar

²² Uppgift finns för 5509 upphandlingar

²³ Uppgift finns för 5752 upphandlingar

Nedan redovisas några exempel på vad en mer omfattande upphandlingsstatistik kan användas till. Fler exempel redovisas i bilaga 1.

Upphandlingsförfaranden

Av de 10 442 upphandlingar som annonserades under det första halvåret 2010 genomfördes 72 procent med förenklat förfarande. Öppet förfarande dominerar vid upphandlingar över tröskelvärdena och står för 21 procent av upphandlingarna. Förhandlade förfaranden och urvalsupphandlingar står för 2 procent vardera. I tabellen nedan anges vilka förfaranden som förekommer i databasen.

Tabell 2 Förfaranden vid annonserade upphandlingar första halvåret 2010

Förfarande	Antal upphandlingar	Andel
Förenklat	7 555	72 %
Öppet	2 185	21 %
Förhandlat	243	2 %
Urvalsupphandling	191	2 %
Direktupphandling	154	1 %
Selektivt	71	1 %
Koncession	25	0 %
Anbudsinbjudan (ITB)	9	0 %
Påskyndat förhandlat	3	0 %
Formgivningstävlan	2	0 %
Påskyndat selektivt	2	0 %
Anbudsförfrågan	1	0 %
Konkurrenspräglad dialog	1	0 %
Totalt	10 442	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Antal anbud per upphandling

En indikator på vilken konkurrens som uppnås i en upphandling är hur många anbud som kommer in. Den här typen av uppgifter kan användas vid uppföljning och utvärdering av upphandlingar. Om antalet inkomna anbud är lägre än genomsnittet för liknande upphandlingar i samma bransch kan detta vara en indikator på att något i upphandlingens genomförande gjort att företag undvikit att lämna anbud, och att detta således lett till en lägre konkurrens än vad som annars vore möjligt.

Databasen innehåller uppgifter om hur många anbudsgivare som lämnat anbud. I genomsnitt inkom anbud från 4,4 anbudsgivare per upphandling. Vid förenklade upphandlingar, som är det i särklass vanligaste förfarandet, deltog i genomsnitt 4,2 anbudsgivare, och vid öppna upphandlingar i genomsnitt 4,7 anbudsgivare.

Tabell 3 Genomsnittligt antal anbudsgivare vid olika förfaranden i upphandlingar under första halvåret 2010

Förfarande	Antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt
Formgivningstävlan	31,0
Selektivt	7,8
Påskyndat förhandlat	7,3
Direktupphandling	5,3
Koncession	5,1
Konkurrenspräglad dialog	5,0
Öppet	4,7
Urvalsupphandling	4,4
Förenklat	4,2
Förhandlat	3,8
Totalt	4,4

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Hur många anbudsgivare som lämnat anbud skiljer sig mellan olika branscher och mellan olika delar av landet etc. I bilaga 1 redovisas ett antal tabeller som visar hur antalet anbud beroende på hur man väljer att gruppera upphandlingarna i databasen.

Antalet anbudsgivare är dock en mycket grov indikator på konkurrensen i en upphandling. En upphandling kan nämligen leda till att flera anbudsgivare tilldelas kontrakt, något som är särskilt vanligt vid upphandlingar av ramavtal. En analys av konkurrensen måste därför ta hänsyn till hur stor andel anbudsgivarna som tilldelas kontrakt.

I tabellen nedan redovisas de upphandlingar där antalet anbudsgivare varit högst. Att ett högt antal anbudsgivare inte nödvändigtvis leder till en hög konkurrens framgår av att andelen som fått teckna kontrakt eller ramavtal i många fall är hög eller mycket hög.

Tabell 4 Antal vinnande anbudsgivare vid de upphandlingar som haft flest anbudsgivare under första halvåret 2010

Upphandlande myndighet	Rubrik	Antal anbuds-givare	Varav vinnare	Andel vinnare
Försvarsmaktens Logistik	Inrikes Hotell Staten	183	151	83 %
Nacka kommun	Behandlingsplatser och boende, dygnet runt för missbrukare	68	40	59 %
Stockholms läns landsting	Bemannings tjänster inom Hälso- och sjukvård	66	16	24 %
Lomma Kommun	Konsultupphandling för projektering och byggadministrativa tjänster	61	22	36 %
Trafikverket	Stockholmsporten	53	4	8 %
Luleå kommun	Underhålls- och Reparationstjänster 2010	43	33	77 %
Gagnefs kommun	HVB-platser till vuxna personer med missbruksproblem	41	20	49 %
Landstinget Sörmland	Tandtekniska tjänster	41	28	68 %
Landstinget Blekinge	Operationsartiklar inkl. engångstextilier och undersökningshandskar	36	25	69 %
Arbetsförmedlingen	Konsulttjänst-/bedömning inför start av näringsverksamhet	35	2	6 %
Lysekils kommun	HVB-platser för vuxna med missbruks- och/eller beroendeproblematik	35	26	74 %
Västerbottens läns landsting	Tandtekniska tjänster	34	5	15 %
Landstinget Gävleborg	Bemannings tjänst	33	15	45 %
Landstinget Dalarna	Läkarbemannning till Landstinget Dalarnas vårdcentraler	33	15	45 %
Arbetsförmedlingen	Meritportfölj för nyanlända invandrare	32	5	16 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Antal överprövningar

I databasen finns även en notering om upphandlingen blivit överprövad i domstol. Att upphandlingar överprövas kan innebära kostnader och förseningar för de upphandlande myndigheterna. Samtidigt är överprövningar också en tydlig indikation på att anbudsgivarna ansett att upphandlingen inte genomförts på ett korrekt sätt. Det kan finnas anledning att göra djupare analyser av vilka frågor överprövningarna avser och om de upphandlande myndigheterna har behov av exempelvis vägledning och tydligare information om rättsläget.

Enligt uppgifterna i databasen blev 521 av de upphandlingar som annonserades under första halvåret 2010 föremål för överprövning i domstol. Detta kan jämföras med Domstolsverkets uppgift att det inkom 1507 ansökningar om överprövningar till förvaltningsrätterna under första halvåret 2010.²⁴ Antalet upphandlingsmål är dock inte detsamma som antalet upphandlingar som överprövas eftersom en överprövning kan få flera målnummer, dels om det är flera anbudsgivare som begär överprövning, dels vid samordnade upphandlingar med flera upphandlande myndigheter. Det är därför inte orimligt att antalet överprövningsmål är avsevärt större än antalet upphandlingar som överprövats. Det finns dock anledning att göra en djupare analys av vad skillnaderna beror på.

Fem procent av alla annonserade upphandlingar blev överprövade i domstol. Andelen överprövningar var högst vid öppet förfarande, åtta procent. I tabellen nedan framgår hur andelen överprövningar varierade mellan olika förfaranden.

²⁴ Uppgift från Domstolsverket 2011-02-01

Tabell 5 Överprovade upphandlingar under första halvåret 2010, per förfarande

Förfarande	Antal överprovningar	Antal upphandlingar	Andel
Öppet	177	2 185	8,1 %
Selektivt	4	71	5,6 %
Urvalsupphandling	9	191	4,7 %
Förenklat	322	7 555	4,3 %
Koncession	1	25	4,0 %
Förhandlat	8	243	3,3 %
Direktupphandling	0	154	0,0 %
Anbudsinbjudan (ITB)	0	9	0,0 %
Påskyndat förhandlat	0	3	0,0 %
Formgivningstävlan	0	2	0,0 %
Påskyndat selektivt	0	2	0,0 %
Anbudsförfrågan	0	1	0,0 %
Konkurrenspräglad dialog	0	1	0,0 %
Totalt	521	10 442	5,0 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

3.2 Annonssdatabaserna som källa för upphandlingsstatistik

Trots att insamlingen av uppgifterna inte skett med syfte att de ska utgöra underlag för upphandlingsstatistiken uppfylls de flesta krav som ställs enligt direktiven och GPA. Vissa kompletteringar krävs dock för att metoden ska uppfylla samtliga krav.

Uppgifter per kontrakt

Enligt direktiven ska medlemsstaterna redovisa uppgifter om antal kontrakt som tilldelats och kontraktens värde. Annonssdatabasen innehåller dock inte uppgifter om kontrakt utan om upphandlingar.

Eftersom en upphandling kan leda till flera kontrakt uppfylls inte direktivens krav i detta avseende. Det gör dock inte heller den nuvarande metoden, som också redovisar uppgifter om upphandlingar och inte om kontrakt.

Uppdelning efter typ av myndighet

Enligt direktiven ska kontrakt redovisas uppdelade efter typ av myndighet (statliga myndigheter, övriga upphandlande myndigheter respektive enheter inom försörjningssektorerna). Databasen innehåller dock inte någon uppgift om vilken typ av upphandlande myndighet eller enhet som annonserar en upphandling.

Två tredjedelar (66 procent) av annonserna i databasen innehåller däremot uppgift om den upphandlande myndighetens organisationsnummer. Genom organisationsnummer bör det vara relativt enkelt att hämta uppgifter ur andra register, bland annat om de upphandlande myndigheternas organisationsform. Det bör vara relativt enkelt att komplettera databasen med uppgifter om organisationsnummer. SCB gör en sådan komplettering av uppgifterna i TED under arbetet med statistikinsamlingen enligt den nuvarande metoden.²⁵

Uppgifter om antal kontrakt och kontraktens värde

De mest omfattande kraven på uppgifter om varje kontrakt gäller statliga myndigheter. Enligt direktiven och GPA ska statistiken omfatta uppgifter om antal upphandlingar fördelat efter upphandlingsförfarande, CPV-kod och leverantörens nationalitet. Databasen innehåller dessa uppgifter för samtliga upphandlingar, även för upphandlingar under tröskelvärdena. Metoden uppfyller således kraven med råge.

²⁵ Annonser i TED saknar uppgift om organisationsnummer

Upphandlingarnas värde

Uppgifter om kontraktens värde är centralt för upphandlingsstatistiken. Den databas som levererats innehåller inga uppgifter om upphandlingarnas värde, men även den nuvarande metoden har stora brister eftersom 56 procent av annonserna saknar uppgift om värde.

Totala värdet av kontrakt under tröskelvärdena

Enligt direktiven och GPA ska statistiken innehålla uppgifter om värdet av tilldelade kontrakt under tröskelvärdena för statliga myndigheter och enheter inom försörjningssektorerna. I databasen finns uppgifter om annonserade upphandlingar under tröskelvärdena, däremot inte om upphandlingarnas värde. Om man även samlade in uppgifter om värde bör det vara en mer tillförlitlig insamlingsmetod att samla in uppgifter löpande när kontrakten tecknas än genom enkäter i efterhand.

I de enkäter som SCB skickar ut för att samla in denna information inräknas även värdet av direktupphandlingar. Eftersom direktupphandlingar inte annonseras skulle dessa inte ingå i en annonsdatabas även om databasen samlade in uppgifter om upphandlingarnas eller kontraktens värde. Det kan därför vara nödvändigt att komplettera uppgifterna ur annonsdatabasen med enkäter.

Skäl för förhandlade förfaranden m.m.

Enligt direktiven och GPA ska medlemsstaterna lämna uppgifter om skälen till att förhandlat förfarande tillämpats. För statliga myndigheter gäller detta upphandlingar enligt förhandlat förfarande både med och utan föregående annonsering, och för övriga upphandlande myndigheter och för enheter inom försörjningssektorerna gäller det förhandlade förfaranden utan föregående annonsering. Uppgifter

ska också lämnas om kontrakt som tecknats enligt undantag från GPA.

Databasen innehåller inte dessa uppgifter, varken om skäl för förhandlade förfaranden eller om upphandlingar enligt undantag från GPA. Det bör dock inte vara några svårigheter att samla in dessa uppgifter med metoden.

3.3 Kan statistik ur annonsdatabaserna användas för uppföljning och analys?

Den statistik och de tabeller och diagram som redovisas i ovan och i bilaga 1 visar att den statistik som går att få fram ur annonsdatabaser ger en avsevärt bättre och mer mångdimensionerad bild av den offentliga upphandlingen i Sverige än vad som varit att ta fram med hjälp av uppgifterna ur TED. Framför allt ingår även upphandlingar under tröskelvärdena, men även det faktum att det finns uppgifter om till exempel tilldelningsmodeller, avtalstider och antal anbudsgivare i upphandlingarna gör att bilden av den offentliga upphandlingen blir mer fullständig och nyansrik.

En svaghet är att databasen inte innehåller några uppgifter om upphandlingarnas värde. Det bör dock inte vara några problem att ge leverantören i uppdrag att samla in fler uppgifter. Den leverantör som medverkat i projektet har varit positiv till ett bredare uppdrag.

All offentlig upphandling omfattas

Databasen innehåller, åtminstone enligt leverantören, alla upphandlingar som annonserats i enlighet med LOU och LUF. Uppgifterna i databasen är enhetliga och jämförbara oavsett vilka myndigheter som gjort upphandlingen eller vilka förfaranden som tillämpats. Även i detta avseende är metoden överlägsen den nuvarande.

Databasen ger underlag för bedömningar av effektivitet och konkurrens

Databasen innehåller uppgifter om bland annat antal anbudsgivare, vilken anbudsgivare som vunnit och vilka andra företag som lämnat anbud i upphandlingarna. Även om dessa uppgifter bara finns för drygt hälften av upphandlingarna som genomfördes under första halvåret 2010 skapar de möjligheter att jämföra exempelvis antalet anbudsgivare mellan olika delar av landet eller mellan olika branscher.

Möjligheterna att göra analyser skulle förbättras avsevärt om det även fanns organisationsnummer för de företag som lämnat anbud. Då hade det varit möjligt att till exempel undersöka små och medelstora företags deltagande i upphandlingar eller hur koncerner agerar i upphandlingar.

Sammantaget kan vi konstatera att den statistik som går att få fram ur annonsdatabaserna i löser många av de problem som identifierats med dagens insamlingsmetod. I vissa avseenden är informationen i den annonsdatabas som levererats inom ramen för projektet inte tillräcklig. Framför allt gäller det informationen om upphandlingarnas värde. Vi bedömer dock att de flesta uppgifter går att samla in med samma metod, men att det i så fall kan krävas ett tydligare uppdrag både till den aktör som ska samla in informationen och till de upphandlande myndigheterna om vilken information de måste ange i annonser och tilldelningsbeslut.

4 Slutsatser och förslag

Konkurrensverket drar följande slutsatser av pilotprojektet:

- Upphandlingsstatistiken bör bygga på uppgifter ur annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden.
- Annonsering ska ske i godkända annonsdatabaser
- Tydligare krav bör ställas på innehållet i annonser och efterannonser
- Utvidga kravet på efterannonser
- Samla in uppgifter om organisationsnummer
- Tydliggör vad som avses med kontraktens värde

Förslagen är i första hand avsedda att överlämnas till Upphandlingsutredningen som har i uppdrag att se över systemet för insamling av upphandlingsstatistik.

Upphandlingsstatistiken bör bygga på uppgifter ur annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden

Av pilotprojektet framgår att det är möjligt att hämta så gott som alla uppgifter som behövs för upphandlingsstatistiken ur annonsdatabaserna. De tabeller och diagram som redovisas i kapitel 3 och bilaga 1 visar också att annonsdatabaser kan användas för att beskriva och analysera den offentliga upphandlingen på ett avsevärt mer ändamålsenligt sätt än som är möjligt med den nuvarande insamlingsmetoden.

En viktig fördel är också att uppgifterna kan användas för att ta fram statistik och nyckeltal som kan användas vid uppföljningar av enskilda upphandlingar eller för att jämföra olika upphandlande myndigheter, till exempel med avseende på vilken konkurrens som uppstår vid upphandlingarna.

En viktig fördel är att insamling och kvalitetssäkring av statistiken kan ske löpande, istället för som idag i efterhand. Därmed skulle uppgifterna också kunna användas i den löpande tillsynen av upphandlingsreglerna.

Även om slutsatserna i hög utsträckning bygger på vad som gått att få fram ur en viss annonsdatabas bör samma information kunna samlas in av något annat företag eller av en statlig nationell databas om en sådan skulle komma att införas.

För att annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden ska kunna användas som utgångspunkt för statistikrapporterna enligt EU:s upphandlingsdirektiv och GPA kan det dock krävas vissa kompletteringar av vilka uppgifter som samlas in, framför av uppgifter om upphandlingarnas eller kontraktens värde. Det kan också visa sig nödvändigt att även skicka ut vissa kompletterande enkäter. Vi överlåter åt Upphandlingsutredningen att överväga vilka åtgärder som kan vara lämpliga.

Annonsering ska ske i godkända annonsdatabaser

En förutsättning för att metoden ska fungera är att de upphandlande myndigheterna verkligen anger de uppgifter som krävs i annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden. Vi föreslår därför att annonsdatabaserna ska kontrollera att annonserna innehåller alla uppgifter som krävs innan de publiceras. För att annonsdatabaserna ska kunna ställa sådana krav bör en regel införas om att annonsering ska ske i en godkänd annonsdatabas. Endast sådana databaser som har tillräckliga rutiner för kvalitetssäkring av annonserna innan de publiceras och som lämnar uppgifter till den myndighet som ansvarar för statistiken bör godkännas.

Tydliga krav bör ställas på innehållet i annonser och efterannonser

För att få en bättre och mera rättvisande statistik bör uppgifter samlas in om varje kontrakt som tecknas och inte som idag en uppgift för hela upphandlingen/annonsen. Detta skulle också vara i enlighet med de krav som ställs i upphandlingsdirektiven och GPA.

Nedan anges vilka uppgifter som bör ingå i upphandlingsstatistiken. Det bör vara obligatoriskt för upphandlande myndigheter att ange uppgifterna för varje kontrakt som tecknas:

- Namn och organisationsnummer för samtliga upphandlande myndigheter som omfattas av kontraktet.
- Rubrik.
- Förfarande.
- Skäl för förfarandet (vid förhandlade förfaranden och direktupphandlingar etc.).
- Vilken upphandlingslagstiftning som tillämpas.²⁶
- CPV-koder.
- Namn och organisationsnummer för samtliga anbudsgivare som lämnat ett anbud som inte underkänts.²⁷
- För varje anbudsgivare - uppgift om kontrakt tecknats eller inte, samt om kontraktet avser ett ramavtal eller en option.
- Jämförelsetal (det pris eller det antal poäng) som var avgörande vid tilldelningen av kontraktet, inkl. enhet.
- Tilldelningskriterie (bästa pris eller ekonomiskt mest fördelaktiga).
- Kontraktets förväntade värde under kontraktstiden.
- Uppgift om kontraktet till övervägande del avser varor, tjänster eller byggentreprenader.²⁸

²⁶ LOU, LUF, LOV eller den kommande lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

²⁷ En särskild lösning krävs för utländska leverantörer som saknar svenskt organisationsnummer

- Vilken annonsdatabas annonsering skett i.²⁹
- Leveransort.
- Uppgift om kontraktet är ett ramavtal.
- Uppgift om överprövning skett i domstol.
- Kontraktsdatum.
- Avtalstid (datum för start resp. slut för avtalsperioden).
- Eventuell möjlighet till förlängning av kontraktet.

Vi lämnar inte något förslag om hur insamlingen av uppgifterna ska gå till. Det bör dock vara möjligt att hitta enkla och ändamålsenliga rutiner eftersom de flesta uppgifter som efterfrågas redan finns i de annonser, efterannonser och tilldelningsbeslut som tas fram av de upphandlande myndigheterna eller i de upphandlingssystem som används.

Den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken bör ges mandat att fastställa exakt vilka uppgifter som ska lämnas och hur detta ska ske.

Utvidga kravet på annonsering

Kraven på annonsering och efterannonsering av upphandlingar bör utvidgas till att gälla även kontrakt som inte omfattas av direktiven. Det finns flera anledningar till detta. Först och främst eftersom det inte finns någon anledning att uppföljningar som begränsa uppföljningar ur effektivitets- eller konkurrenssynpunkt till att enbart gälla kontrakt som upphandlats i enlighet med direktiven. Det vore tvärt-

²⁸ Ofta kan CPV-koderna användas för att bedöma om en upphandling avser varor, tjänster eller byggtreprenader, men eftersom det går att ange flera CPV-koder kan det uppstå tveksamheter.

²⁹ Eftersom annonsdatabaserna kan hämta uppgifter från varandra bör det vara tydligt vilken annonsdatabas som tagit emot och kvalitetssäkrat annonsen. Det måste också finnas rutiner för att hindra att en annons räknas flera gånger om en upphandlande myndighet annonserar i flera annonsdatabaser.

om av stort intresse att kunna jämföra nyttan och kostnaderna av olika förfaranden.

Det skulle också underlätta förståelsen för den offentliga upphandlingen om det fanns statistik som kan ge överblick över vilka kontraktsformer som används när offentliga aktörer köper varor och tjänster av privata leverantörer. Slutligen skulle det underlätta tillsynen och letandet efter otillåtna direktupphandlingar om alla offentliga kontrakt finns samlade i en databas.

Först och främst bör kraven på efterannonsering utökas till att omfatta annonserade upphandlingar under tröskelvärdena (i likhet med vad som redovisas i denna rapport). Därutöver bör kraven på annonsering och efterannonsering av kontrakt utvidgas till att omfatta även:

- Direktupphandlingar som överstiger gränsen för direktupphandlingar (inkl. tillägsbeställningar)
- Kontrakt som tecknats efter förnyad konkurrensutsättning i ramavtal
- Förhandlade förfaranden utan föregående annonsering
- Förlängning av kontrakt
- Tjänstekoncessioner
- Kontrakt som tecknas med vårdgivare som verkar enligt nationella taxan³⁰
- Kontrakt som tecknas inom valfrihetssystem enligt LOV

Vid förhandlade förfaranden och direktupphandlingar som överstiger gränsen för direktupphandlingar bör uppgift även lämnas om skälen till att förfarandet använts.

³⁰ Lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning och lagen (1993:1652) om ersättning för sjukgymnastik

Tydliggör vad som avses med kontraktens värde

En avgörande svaghet i databasen är att den saknar uppgift om upphandlingarnas eller kontraktens värde. Enligt Visma Opic beror detta på att merparten av de annonser, förfrågningsunderlag och tilldelningsdokument som de hämtar sin information ur saknar uppgift om kontraktens värde. Som tidigare nämnts gäller detta även de TED-annonser som den nuvarande statistiken bygger på, där 56 procent av annonserna saknar uppgift om värde.

En förklaring till att många annonser saknar uppgift om värde är att det vid upphandlingar av ramavtal kan vara svårt att bedöma vilka behov som kan komma att uppstå under avtalsperioden. En annan förklaring kan vara att upphandlare undviker att ange värde eftersom det kan motverka konkurrensen.

Problemet att uppgifter i annonsen kan påverka konkurrensen kan undvikas genom att uppgifter om värde samlas in först när upphandlingen redan är avslutad, i efterannonserna. För att i övrigt få till stånd ett bättre uppgiftslämnande finns det anledning att tydliggöra och förenkla beräkningen av kontraktsvärdena.

Först och främst bör det förtydligas att uppgiften om kontraktsvärde endast avser kontraktets förväntade värde under avtalsperioden. Eftersom det vid avtalets tecknande är osäkert om eventuella optioner om förlängning kommer att utnyttjas kan det vara direkt vilseledande att räkna in sådana. Uppgifter om värdet av optioner och förlängningar av kontrakt kan istället samlas in genom ett krav på efterannons när och om optionerna utlösts och kontrakt tecknats. På så sätt undviker man också att uppgifter om kontraktsvärdet blandas ihop med kontrakt som aldrig blir tecknade.

Det bör också vara tydligt att uppgiften om kontraktens värde i efterannonserna bara är en uppskattning som görs för statistikändamål och att uppgiften inte utgör en del av kontraktet. De upphandlande myn-

digheter bör kunna basera värderingen på till exempel tidigare års förbrukning eller på en grov uppskattning utan att det ska anses utgöra någon utfästelse för vilka behov som kommer att uppstå under avtalsperioden. LOU bör också förtydligas så att det framgår att den beräkning som ska göras enligt 3 kap. 3-4 §§ endast avser en bedömning av om tröskelvärdena kan komma att överskridas, och att det inte är detta värde som ska anges i efterannonserna.

Redovisning av värden under avtalsperioden

Direktivens krav på upphandlingsstatistik handlar enbart om kontraktstecknandet och tar inte alls hänsyn till vad som sker under avtalsperioden. I många fall kan det dock vara minst lika intressant att följa vad som händer efter kontraktstecknandet, inte minst när det gäller uppföljningar av vilka effekter regelverket har och vilken konkurrens som uppstår på olika marknader.

I många upphandlingar, kanske de flesta, kommer den slutliga betalningen till leverantören att påverkas av en rad olika förhållanden som är okända vid kontraktstecknandet. Detta är särskilt påtagligt vid ramavtal och valfrihetssystem enligt LOV. Samtidigt kan det vara av särskilt stort intresse att följa upp hur uppdrag och betalningar fördelas mellan de leverantörer som ingår i ett valfrihetssystem eller har ramavtal eftersom leverantörerna har ett rättmätigt intresse att kontrollera att de behandlas på ett likabehandlande sätt och i enlighet med villkoren i ramavtalet eller valfrihetssystemet.

Om det anses önskvärt att få kännedom om vilka leveranser som sker i enlighet med sådana kontrakt där värdet inte är klart vid avtalstecknandet måste detta ske i efterhand. En möjlighet är att kräva in årliga redovisningar av vilka utbetalningar som skett i enlighet med avtalen. Några områden som skulle kunna komma i fråga för sådana årliga redovisningar skulle kunna vara:

- Leveranser i enlighet med ramavtal (annat än kontrakt som tecknats efter förnyad konkurrensutsättning, enligt ovan bör dessa efterannonseras när kontrakt tecknas).
- Kontrakt som tecknas inom valfrihetsystem enligt LOV.
- Tjänstekoncessioner.
- Samverkansavtal med vårdgivare som verkar enligt nationella taxan.
- Övriga kontrakt som tecknas där den slutliga betalningen inte kan beräknas vid kontraktstecknandet.

En sådan årlig redovisning skulle troligen innebära en ökad administration och ökade kostnader för de upphandlande myndigheter som berörs. Vi har inte tagit ställning till om nyttan av en sådan statistik motiverar de kostnader som kan uppkomma.

Insamlingen med den nya metoden bör börja redan nu

Upphandlingsutredningen, som bland annat har till uppgift att utveckla och föreslå metoder för regelbunden insamling av statistik om offentliga upphandlingar, tillsattes av regeringen under hösten 2010. Utredningen ska lämnas sitt slutbetänkande senast i juni 2012. Betänkandet kommer troligen att remissbehandlas hösten 2012, vilket innebär att regeringen i så fall kan lämna ett förslag till riksdagen under våren 2013 och att nya regler kan förväntas gälla från den 1 januari 2014. Helårsstatistik baserad på utredningens förslag kan i så fall presenteras tidigast våren 2015.

Vi anser att behoven av upphandlingsstatistik som kan läggas till grund för uppföljning och analyser av upphandlingar är stora redan nu. Regeringen bör därför ge den myndighet som kommer att ha ansvar för upphandlingsstatistiken i framtiden i uppdrag att påbörja insamlingen av en mer omfattande upphandlingsstatistik.

Konsekvensanalys

Ett av syftena med en bättre upphandlingsstatistik är just att göra det möjligt att bedöma kostnader och andra konsekvenser av ändrade regler. I frånvaro av statistik är vi hänvisade till mer kvalitativa resonemang.

Kostnaderna för insamlingen av uppgifterna ur annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden beror naturligtvis på hur vilka uppgifter som ska samlas in men framför allt på hur insamlingen ska gå till och om uppgifter som kan samlas in direkt ur databaserna eller om det krävs manuellt arbete. Vi överlåter åt Upphandlingsutredningen att göra en mer fullständig konsekvensanalys i samband med att de tar fram förslag till ett system för statistikinsamling.

När det gäller administrativa kostnader för de upphandlande myndigheterna vill vi påpeka att de uppgifter som ligger till grund för denna rapport redan hade samlats när projektet inleddes, utan problem och utan något särskilt uppdrag eller lagstiftning. Att fortsätta samla in dem på liknande sätt bör därför inte medföra någon nämnvärd ökning av myndigheternas administrativa kostnader. Det bör inte heller innebära någon nämnvärd kostnad att samla in ytterligare uppgifter som redan finns eller borde finnas i annonser, efterannonser eller tilldelningsmeddelanden, till exempel uppgiften om att en upphandling avser ett ramavtal.

Däremot kan förslaget att upphandlande myndigheter ska ange kontraktvärde samt namn och organisationsnummer för samtliga myndigheter som omfattas av kontraktet innebära ett visst administrativt merarbete för de upphandlande myndigheterna. Vilka kostnader som kan uppkomma beror i hög grad på hur insamlingen av uppgifterna går till. I många fall bör uppgifterna redan finnas tillgängliga i de administrativa system som används vid upphandlingarna, och i sådana fall bör det vara möjligt att hitta rutiner som innebär att kostnaderna blir försumbara.

Privata företag som deltar i upphandlingar påverkas inte alls av förslaget, annat än att ett ökat informationsinnehåll i annonser och efterannonser bör göra det lättare att leta efter intressanta upphandlingar. Däremot innebär förslaget troligen kostnader för de företag som tillhandahåller annonsdatabaser om offentliga upphandlingar. Samtidigt bör ökade krav på vad myndigheterna ska ange i annonser och efterannonser kunna innebära att kostnaderna för att bearbeta informationen och göra den tillgänglig minskar.

Ett krav på årlig redovisning av vilka leveranser som sker i enlighet med kontrakt där värdet inte är bestämt när kontraktet tecknas skulle troligen innebära en ökad administration och ökade kostnader för de upphandlande myndigheter som berörs. Innan ett sådant förslag övervägs måste därför en ordentlig konsekvensanalys göras av hur stora dessa kostnader kan förväntas vara. Eftersom det idag saknas uppgifter om hur många sådana kontrakt det rör sig om och hur många myndigheter som berörs är det inte möjligt att göra någon sådan bedömning.

Även EU:s upphandlingsstatistik bör förbättras

Det pågår flera processer som syftar till att förbättra den offentliga upphandlingen i Sverige och EU. Förutom Upphandlingsutredningen, som tillsattes hösten 2010 och som har till uppdrag att bland annat utveckla och föreslå metoder för regelbunden statistiksamling, har även kommissionen inlett en process för att modernisera EU:s politik för offentlig upphandling. Kommissionen har bland annat publicerat en så kallad grönbok med frågor till medlemsländerna och olika organisationer om hur upphandlingsreglerna bör förändras.

Enligt grönboken är det första målet med den översyn av EU:s politik för offentliga upphandlingar som nu pågår att "öka effektiviteten i de offentliga utgifterna", vilket inbegriper att eftersträva mesta möjliga valuta för pengarna och att öka effektiviteten i själva upphandlingsförfarandena. Vi håller med om detta, men för att

kunna uttala sig om huruvida offentliga upphandlingar är effektiva och om de leder till en önskad konkurrens måste det samlas in uppgifter om resultatet av upphandlingarna, och dessa uppgifter måste samlas in på ett enhetligt sätt som gör det möjligt att jämföra och redovisa hur upphandlingar går till inom olika branscher och i olika länder.

Den upphandlingsstatistik som samlas in med stöd av EU:s upphandlingsdirektiv har inte alls en sådan utformning och kvalitet att den kan användas för analys och uppföljning. Att ändra i direktiven för att ändra kraven på upphandlingsstatistik kan dock ta lång tid och innebära långa förhandlingar för att ändra de formuleringar i GPA och andra avtal som ligger bakom direktivens krav. Statistikinsamlingen bör därför ske med utgångspunkt i vilka uppgifter som kan vara av intresse vid uppföljningar av upphandlingspolitiken, där direktivens krav bör ses som en miniminivå som måste uppnås men som annars inte ska vara styrande.

Kommissionen bör löpande publicera statistik och olika jämförelsetal som beskriver de upphandlingar som annonserats i TED och hålla dessa tillgängliga för analyser och jämförelser. Sådana jämförelser bör kunna fungera som sporrar för att upprätthålla och öka konkurrensen såväl inom varje medlemsstat som inom hela EU.

Bilaga 1 Fler exempel på upphandlingsstatistik ur annonser och tilldelningsmeddelanden

I denna bilaga redovisas ytterligare ett antal tabeller och diagram som bygger på den databas Visma Opic levererat med uppgifter om annonserade upphandlingar under första halvåret 2010. Databasen bygger på uppgifter ur annonser, efterannonser och tilldelningsmeddelanden.

Visma Opic har hämtat in uppgifter för kommersiella ändamål, utan något uppdrag eller stöd av någon annan lagstiftning än rätten att ta del av allmänna handlingar. Exemplet visar alltså vad som är möjligt redan idag utan någon ny lagstiftning och utan några merkostnader för de upphandlande myndigheterna. Det skulle naturligtvis vara möjligt även för andra aktörer att samla in samma information, eller att vidga uppdraget till att omfatta fler uppgifter än vad Visma Opic samlat in hittills.

Enligt Visma Opic ingår samtliga upphandlingar som annonserats i enlighet med LOU under perioden. De har sedan flera år en överenskommelse om informationsutbyte med annonsdatabasen Allego som innebär att databasen även innehåller upphandlingar som lagts in med Allegos system. Annonsdatabasen är också sammankopplad med de flesta av marknadens upphandlingssystem (TendSign, Komers, e-avrop och Avantra). Visma Opic bevakar även annonsdatabaserna Merzell och EU-Supply samt närmare 1000 hemsidor för att identifiera information om nya upphandlingar som annonserats på annat sätt.

Omkring 200 annonser med upphandlingsförfarande "*ej angiven*" eller "*ej tillämpligt*" har efter samråd med Konkurrensverket utslutits. "*Ej angiven*" avser huvudsakligen inköpsförfaranden som inte gjorts med stöd av LOU och upphandlingar där Visma Opic inte kunnat erhålla tillräcklig information från den upphandlande

myndigheten."Ej tillämpligt" avser meddelanden om ersättnings-etablering, valfrihetssystem enligt LOV och request for information (RFI).

Under arbetet med materialet har det framkommit att ytterligare några upphandlingar borde rensats bort. Bland annat ingår tio upphandlingar med förfarandena *Anbudsinvjudan (ITB)* och *Anbudsfrågan* som inte avser svenska offentliga upphandlingar.³¹ Dessutom ingår 154 direktupphandlingar och 105 upphandlingar som publicerades den 1 juli 2010, dvs. efter den studerade tidsperioden som omfattar det första halvåret (1 januari - 30 juni 2010). Dessa har inte exkluderats från materialet, framför allt av tidsskäl.

Uppgifterna har levererats i form av en databas i Access-format. Formatet innebär att varje upphandling kan kopplas till flera CPV-koder, flera anbudsgivare, flera leveransorter och flera avtalstider. Detta innebär en viktig fördel i jämförelse med de Excel-filer som Konkurrensverket erhåller från kommissionen om annonser i TED, eftersom varje upphandling där endast kan ha en enda CPV-kod och uppgift om en enda leveransort etc.

Upphandlande myndigheter

I databasen förekommer 1103 olika benämningar på upphandlande myndigheter.³² Några enstaka myndighetsnamn avser organisatoriska enheter inom en myndighet, till exempel "Upphandlings-

³¹ Anbudsinvjudan (ITB) är ett förfarande som används för upphandlingar som finansieras av humanitära och internationella organisationer, t.ex. FN, Världsbanken, SIDA, Röda korset, NATO och Europol. Anbudsfrågan är en annonstyp som används av privata företag.

³² I Visma Opics databas görs inte skillnad mellan upphandlande myndigheter enligt LOU och upphandlande enheter enligt LUF, därför används här begreppet "upphandlande myndighet" som ett sammanfattande begrepp för båda dessa grupper

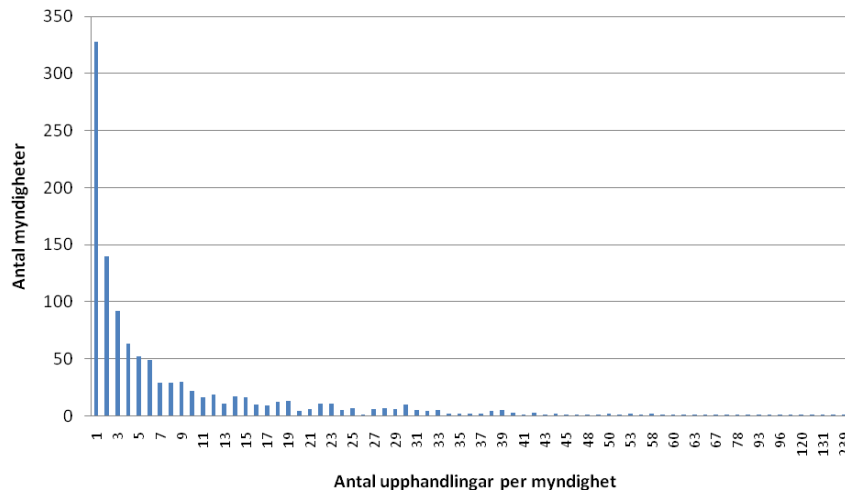
center, c/o Norrköpings kommun” eller olika regioner inom Vägverket, men i övrigt verkar namnen vara enhetligt formulerade.³³

Tyvär innehåller databasen bara uppgift om en upphandlande myndighet per upphandling. Det går därför inte att urskilja samordnade upphandlingar, dvs. upphandlingar där flera myndigheter deltar och tecknar egna separata kontrakt med leverantörer.

Varje upphandlande myndighet har i genomsnitt annonserat 9,5 upphandlingar under det första halvåret 2010. De flesta myndigheter har endast genomfört ett fåtal upphandlingar. 328 myndigheter (30 procent av myndigheterna) hade bara gjort en enda annonserad upphandling och ytterligare 140 endast två annonserade upphandlingar under första halvåret 2010. Den stora spridningen i hur många upphandlingar myndigheterna genomfört framgår av nedanstående diagram.

³³ Om posterna i en databas inte är enhetligt formulerade, t.ex. om det förekommer olika stavningar av myndigheternas namn, redovisas varje version (varje stavningsalternativ) separat.

Diagram 2 Myndigheter som annonserat upphandlingar fördelat efter antal annonser de fört in

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Att en stor andel av myndigheterna bara gjort ett fåtal upphandlingar innebär dock inte att de flesta upphandlingar görs av myndigheter som bara gör ett fåtal upphandlingar per år. Av samtliga upphandlingar under det första halvåret 2010 hade bara tre procent gjorts av myndigheter som endast annonserat en upphandling.³⁴

Som mest hade en myndighet gjort 294 upphandlingar (Trafikverket)³⁵. I tabellen nedan redovisas vilka myndigheter som gjorde flest upphandlingar under första halvåret 2010.

³⁴ 328 myndigheter hade gjort en enda upphandling under första halvåret 2010, vilket motsvarar tre procent av samtliga 10 442 annonser.

³⁵ Trafikverket bildades våren 2010 genom en sammanslagning av bl.a. Vägverket och Banverket. Denna sammanställning bygger på de uppgifter som angetts i annonserna.

Tabell 6 Upphandlande myndigheter som annonserat fler än 52 upphandlingar under första halvåret 2010

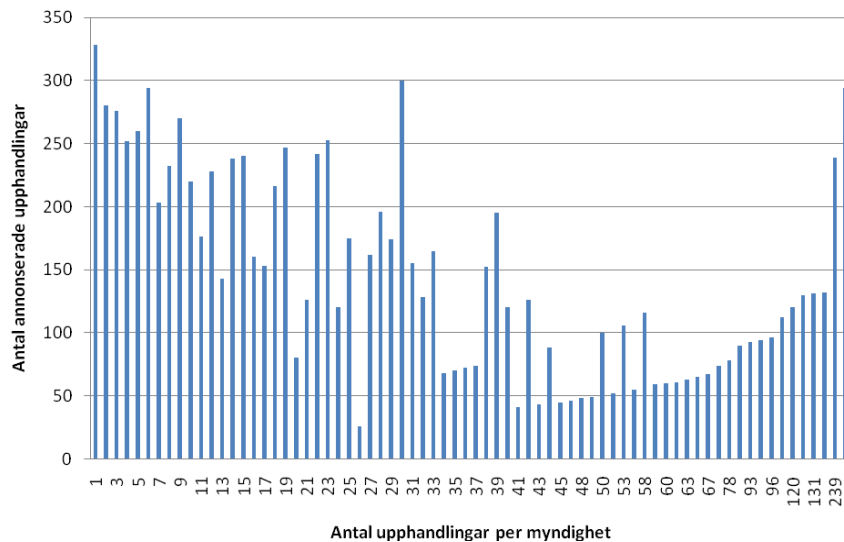
Upphandlande myndighet	Antal upphandlingar
Trafikverket	294
Göteborgs Stad	239
Banverket	132
Fortifikationsverket	131
Stockholms stad	130
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	120
Stockholms läns landsting	112
Kristianstads kommun	96
Statens Fastighetsverk	94
Försvarets materielverk FMV	93
Malmö stad	90
Region Skåne	78
AB Storstockholms Lokaltrafik (SL)	74
Fasticon AB	67
Uppsala kommun	65
Skellefteå kommun	63
MKB Fastighets AB	61
Umeå Kommun	60
Arbetsförmedlingen	59
Umeå universitet	58
Luleå kommun	58
Jönköpings kommun	55
Upphandlingscenter c/o Norrköpings kommun	53

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Av samtliga annonserade upphandlingar under första halvåret 2010 hade 25 procent gjorts av myndigheter som hade gjort tio eller färre upphandlingar.³⁶ Ett annat sätt att uttrycka det är att 75 procent av upphandlingarna har gjorts av myndigheter som har gjorts fler än tio annonserade upphandlingar. Tio annonserade upphandlingar under ett halvår bör kunna ses som en indikation på att myndigheten har en relativt stor erfarenhet av annonserade upphandlingar, vilket innebär att de flesta annonserade upphandlingar således görs av myndigheter med relativt stor erfarenhet av att göra upphandlingar.

I diagrammet nedan redovisas hur många upphandlingar som gjorts av myndigheter med olika erfarenhet av upphandlingar.

Diagram 3 Antal upphandlingar under första halvåret 2010 fördelat efter hur många upphandlingar respektive upphandlande myndighet gjort under samma period

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

³⁶ De 834 myndigheter som gjort tio eller färre upphandlingar hade tillsammans gjort 2615 upphandlingar under första halvåret 2010, vilket motsvarar 25 procent av samtliga annonser.

Organisationsnummer

Organisationsnummer har flera fördelar framför att använda myndigheternas namn i textform, inte minst eftersom det gör det möjligt att relativt enkelt hämta information om de upphandlande myndigheterna ur andra register. Det undanröjer även de problem som uppstår med olika benämningar eller stavningar av en och samma organisation. Tyvärr innehåller bara 66 procent av upphandlingarna i databasen uppgift om den upphandlande myndighetens organisationsnummer.³⁷

Sammanlagt förekommer 624 olika organisationsnummer i databasen. Göteborgs stad förekommer flest gånger (166 annonser), följd av Fortifikationsverket (131 annonser) och Vägverket (130 annonser). De 130 annonserna med Vägverkets organisationsnummer har olika benämningar i fältet för upphandlande myndighet, till exempel Vägverket Region Mitt och Vägverket Region Syd.

Typ av myndighet

Det går inte att urskilja vilka upphandlingar i databasen som gjorts enligt LOU och vilka som gjorts enligt LUF, och därmed inte om de upphandlande myndigheterna är upphandlande myndigheter enligt LOU eller upphandlande enheter enligt LUF.

Det finns inte heller någon uppdelning av de upphandlande myndigheterna i kategorier, till exempel i kommuner, landsting, statliga myndigheter, enheter inom försörjningssektorerna och övriga.

³⁷ 6910 annonser innehåller uppgift om organisationsnummer. I övriga 3532 poster är denna ruta tom.

CPV-koder

Varje annons om en upphandling ska innehålla en CPV-kod som anger vilken kategori av varor, tjänster eller byggentreprenader som upphandlingen avser. Syftet med CPV-koderna är att göra det möjligt för leverantörer och andra att avgränsa sitt sökande av intressanta projekt till de områden de är intresserade av. Det är möjligt och vanligt att flera CPV-koder anges i en annons, eftersom upphandlingar ofta avser kombinationer av flera olika varor och tjänster.³⁸

Alla 10 442 annonser i databasen har minst en CPV-kod. I genomsnitt har varje annons 3,8 CPV-koder. Som mest innehåller en annons 39 olika CPV-koder.

I tabellen nedan framgår hur många upphandlingar som genomförts inom varje CPV-huvudgrupp. Eftersom upphandlingarna kan ha fler än en CPV-kod kan de också tillhöra flera CPV-huvudgrupper, vilket innebär att andelarna summerar till mer än 100 procent.

³⁸ CPV-koderna är uppbyggda i en trädstruktur där de två första siffrorna anger huvudgrupp och de följande siffrorna anger en ökande grad av precisering. CPV-koderna består av en 8-siffrig kod plus en kontrollsiffra. Sammanlagt finns närmare 10 000 CPV-koder. Koderna fastställs av kommissionen.

Tabell 7 Upphandlingar under första halvåret 2010 per CPV-huvudgrupp

CPV-huvudgrupp	Antal	Andel*
45 Anläggningsarbete	4 442	43 %
71 Arkitekt-, bygg-, ingenjers- och besiktningstjänster	1 004	10 %
79 Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	915	9 %
44 Konstruktioner och konstruktionsmaterial	855	8 %
50 Reparation och underhåll	739	7 %
90 Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	667	6 %
42 Industrimaskiner	662	6 %
34 Transportutrustning och transporthjälpmedel	655	6 %
39 Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	525	5 %
31 Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning	509	5 %
33 Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	416	4 %
85 Hälso- och sjukvård samt socialvård	386	4 %
72 IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling	354	3 %
38 Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning	347	3 %
80 Undervisning och utbildning	335	3 %
51 Installation (utom programvara)	305	3 %
60 Transporter (utom avfallstransport)	257	2 %
77 Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	238	2 %
98 Andra samhällsliga och personliga tjänster	231	2 %
32 Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning	219	2 %
48 Programvara och informationssystem	207	2 %
30 Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning	184	2 %
09 Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	176	2 %
35 Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvars	157	2 %
66 Finans- och försäkringstjänster	151	1 %
65 El-, vatten- och energiverk	139	1 %

92 Fritids-, kultur- och sporttjänster	139	1 %
55 Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	130	1 %
63 Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	124	1 %
18 Kläder, skor, väskor och tillbehör	111	1 %
22 Trycksaker och tillhörande produkter	100	1 %
03 Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter	92	1 %
15 Livsmedel, drycker, tobak o d	92	1 %
75 Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster.	83	1 %
24 Kemiska produkter	82	1 %
37 Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk och konsthantverksmateriel	77	1 %
73 FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	74	1 %
16 Jordbruksmaskiner	72	1 %
43 Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	69	1 %
70 Tjänster avseende fast egendom	68	1 %
64 Post- och telekommunikationstjänster	59	1 %
14 Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	53	1 %
19 Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	32	0 %
76 Tjänster för olje- och gasindustrin.	27	0 %
41 Uppsamlat och renat vatten	5	0 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011. * Varje upphandling kan tillhöra flera CPV-huvudgrupper

Leveransort

Alla annonser har minst en kod för i vilken region leverans ska ske. Totalt finns 11 016 regionkoder, vilket innebär att upphandlingarna i genomsnitt omfattar 1,05 regioner. Vid annonsering i TED kan endast en leveransort anges, vilket innebär att upphandlingar som avser mer än ett län får hela Sverige som leveransort.

I tabell 8 nedan redovisas antal upphandlingar per leveransort i Sverige. Därutöver förekommer 32 andra länder som leveransort för genomförda upphandlingar.³⁹ Enligt Visma Opic borde dessa ha uteslutits eftersom de troligen avser upphandlingar som inte genomförts enligt LOU eller avser upphandlingar som administrerats av Sida för en utländsk beställarorganisation. Konkurrensverket har dock valt att inte ta bort några uppgifter vid redovisningen i detta kapitel, bland annat eftersom ett viktigt syfte med rapporten är att beskriva innehållet och kvaliteten på de data som levereras.

³⁹ Förutom Sverige förekom 32 länder som leveransort i Visma Opics databas. De länder som förekom i flest upphandlingar var Norge (7 upphandlingar) och Finland (5 upphandlingar).

Tabell 8 Leveransorter för upphandlingar under första halvåret 2010

Leveransort	Antal upphandlingar	Andel av samtliga upphandlingar
Stockholms län	1 876	18 %
Västra Götalands län	1 585	15 %
Skåne län	1 087	10 %
Sverige	819	8 %
Östergötlands län	493	5 %
Norrbottnens län	473	5 %
Västerbottens län	455	4 %
Jönköpings län	403	4 %
Dalarnas län	363	3 %
Uppsala län	349	3 %
Västernorrlands län	323	3 %
Södermanlands län	310	3 %
Gävleborgs län	299	3 %
Hallands län	299	3 %
Kalmar län	282	3 %
Värmlands län	279	3 %
Västmanlands län	261	2 %
Örebro län	245	2 %
Blekinge län	241	2 %
Kronobergs län	236	2 %
Jämtlands län	180	2 %
Gotlands län	98	1 %
Leveransort utanför Sverige*	60	1 %
Totalt	11 016	105 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011. * Förutom leveransorter i Sverige förekommer 32 andra länder/orter som leveransort i databasen

Upphandlingsförfarande

Om man bortser från direktupphandlingar, som inte behöver annonseras enligt LOU, och från annonser som inte gäller upphandlingar enligt LOU, har 95 procent av alla upphandlingar utförts med förenklat eller öppet förfarande. I tabell 9 nedan framgår inom vilka CPV-grupper det är vanligast att använda andra förfaranden än dessa. Andra förfaranden är vanligast inom CPV-grupperna "41 Uppsamlat och renat vatten", "48 Programvara och informationssystem" och "72 IT-tjänster: konsultverksamhet, programutveckling" där mellan 15 och 20 procent av upphandlingarna genomförts med andra förfaranden än förenklat eller öppet.

Tabell 9 Antal upphandlingar per förfarande inom branscher där mer än 10 procent av upphandlingarna genomförts med andra förfaranden än förenklat eller öppet förfaranden under första halvåret 2010

CPV-grupp	Förenklat	Urval	Öppet	Selektivt	För-handlat	KD*	Totalt	Andel ej öppet/förenklat
41 ⁴⁰	4	1	-	-	-	-	5	20 %
48 ⁴¹	109	10	58	3	24	-	204	18 %
72 ⁴²	183	8	107	10	37	-	345	16 %
60 ⁴³	116	2	105	1	32	-	256	14 %
66 ⁴⁴	82	2	50	-	17	-	151	13 %
92 ⁴⁵	87	6	25	8	3	-	129	13 %
65 ⁴⁶	108	3	16	-	12	-	139	11 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011 * Konkurrenspräglad dialog

⁴⁰ CPV-huvudgrupp 41 Uppsamlat och renat vatten

⁴¹ CPV-huvudgrupp 48 Programvara och informationssystem

⁴² CPV-huvudgrupp 72 IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling

⁴³ CPV-huvudgrupp 60 Transporter (utom avfallstransport)

⁴⁴ CPV-huvudgrupp 66 Finans- och försäkringstjänster

⁴⁵ CPV-huvudgrupp 92 Fritid, kultur och sporttjänster

⁴⁶ CPV-huvudgrupp 65 El-, vatten- och energiverk

Koncessioner

Koncessioner är en form av kontrakt som ofta diskuteras men där det finns relativt lite information om vilka system som finns. Det pågår diskussioner inom EU att införa direktiv som reglerar koncessioner. Av nedanstående tabell framgår vilka områden de koncessioner som annonserats under första halvåret 2010 avser.

Tabell 10 Annonserade koncessioner per CPV-huvudgrupp under första halvåret 2010

	CPV-huvudgrupp	Antal koncessioner ⁴⁷
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	15
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	3
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3
98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	2
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöttjänster	2
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvars	2
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	2
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	1
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	1
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	1
64	Post- och telekommunikationstjänster	1
45	Anläggningsarbete	1
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning	1
22	Trycksaker och tillhörande produkter	1

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

⁴⁷ Totalt annonserades 25 koncessioner under första halvåret 2010. Eftersom varje annons kan innehålla fler än en CPV-kod kan varje annons tillhöra fler CPV-huvudgrupper.

Tilldelningskriterier

Visma Opic har även registrerat vilka tilldelningskriterier som använts. Att utse det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet till vinnare är det vanligaste sättet och förekommer i 48 procent av upphandlingarna, medan kriteriet "lägsta pris" används i 30 procent. I övriga 22 procent av upphandlingarna är tilldelningskriteriet inte känt.

Tabell 11 Tilldelningskriterier som tillämpats vid upphandlingar under första halvåret 2010

Tilldelningskriterie	Antal upphandlingar	Andel
Ekonomiskt mest fördelaktiga	5 024	48 %
Lägst pris	3 141	30 %
Ej registrerat	973	9 %
(tom)	1 304	12 %
Totalt	10 442	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

I tabellen nedan framgår vilka tilldelningskriterier som tillämpats vid olika upphandlingsförfaranden.

Tabell 12 Tilldelningskriterier som används vid olika upphandlingsförfaranden under första halvåret 2010

Förfarande	Ekonomiskt mest fördelaktiga	Lägst pris	Okänt	Totalt
Förenklat	3 571	2 256	1 728	7 555
Öppet	1 239	803	143	2 185
Förhandlat	101	32	110	243
Urvalsupphandling	29	9	153	191
Direktupphandling	40	29	85	154
Selektivt	27	9	35	71
Koncession	12	3	10	25
Anbudsinbjudan (ITB)	2	-	7	9
Påskyndat förhandlat	3	-	0	3
Formgivningstävlan	-	-	2	2
Påskyndat selektivt	-	-	2	2
Anbudsförfrågan	-	-	1	1
Konkurrenspräglad dialog	-	-	1	1
Totalt	5 024	3 141	2 277	10 442

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Resultat av upphandlingarna

Databasen innehåller dels uppgift om hur många anbudsgivare som lämnat anbud per upphandling, dels uppgift om vilka dessa anbudsgivare är. Uppgifterna är inte helt jämförbara. I vissa upphandlingar finns uppgift om antal anbudsgivare men inte namn, i andra fall finns bara uppgift om namn på den anbudsgivare som vunnit men inte någon uppgift om hur många anbud som kommit in. Det senare

gäller då man bara fått tilldelningsinformation från TED och upphandlingen gäller mer än ett kontraktsområde.

Uppgift om antal anbudsgivare finns för 5509 upphandlingar medan uppgift om namn på anbudsgivare finns för 5752 upphandlingar.

Antal anbudsgivare per upphandling

I genomsnitt inkom anbud från 4,4 anbudsgivare per upphandling. I tabellen nedan framgår hur många anbudsgivare som i genomsnitt deltagit vid olika förfaranden. Vid förenklade upphandlingar, som är det i särklass vanligaste förfarandet, deltog i genomsnitt 4,2 anbudsgivare, och vid öppna upphandlingar deltog i genomsnitt 4,7 anbudsgivare.

Tabell 13 Genomsnittligt antal anbudsgivare vid olika förfaranden i upphandlingar under första halvåret 2010

Förfarande	Antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt
Formgivningstävlan	31,0
Selektivt	7,8
Påskyndat förhandlat	7,3
Direktupphandling	5,3
Koncession	5,1
Konkurrenspräglad dialog	5,0
Öppet	4,7
Urvalsupphandling	4,4
Förenklat	4,2
Förhandlat	3,8
Påskyndat selektivt	-
Anbudsfrågan	-
Anbudsinbjudan (ITB)	-
Totalt	4,4

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Hur många anbudsgivare som lämnat anbud skiljer sig mellan olika branscher. I tabellen nedan redovisas vilka branscher där det deltagit flest anbudsgivare i genomsnitt under första halvåret 2010.

Tabell 14 Branscher (CPV-huvudgrupper) med flest antal anbudsgivare i genomsnitt per upphandling under första halvåret 2010⁴⁸

CPV-huvudgrupp	Antal anbudsgivare i genomsnitt
55 Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	6,9
85 Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,4
79 Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,8
92 Fritids-, kultur- och sporttjänster	5,8
22 Trycksaker och tillhörande produkter	5,4
71 Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	5,4
41 Uppsamlat och renat vatten	5,0
80 Undervisning och utbildning	5,0
18 Kläder, skor, väskor och tillbehör	5,0
90 Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	4,7
19 Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	4,7

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

⁴⁸ Denna tabell innehåller uppgift om antal inkomna anbud per upphandling. Lite längre fram finns en liknande tabell över antal anbudsgivare per upphandling och hur många av dessa som tecknar kontrakt.

I tabellen nedan redovisas de branscher där det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling varit lägst.

Tabell 15 Branscher med lägst antal anbudsgivare i genomsnitt per upphandling under första halvåret 2010⁴⁹

CPV-huvudgrupp	Antal anbudsgivare i genomsnitt
73 FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	2,6
76 Tjänster för olje- och gasindustrin.	2,6
16 Jordbruksmaskiner	2,7
14 Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	2,7
38 Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning	3,1
24 Kemiska produkter	3,1
34 Transportutrustning och transporthjälpmedel	3,2
42 Industrimaskiner	3,4
66 Finans- och försäkringstjänster.	3,5
60 Transporter (utom avfallstransport)	3,5
63 Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3,5

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Det finns också regionala skillnader i hur många anbudsgivare som deltagit per upphandling. I tabellen nedan redogörs för hur många anbudsgivare som i genomsnitt deltagit i upphandlingar med olika leveransorter.⁵⁰ Antalet anbudsgivare per upphandling var högst i upphandlingar som hade "Sverige" som leveransort. Som ovan nämnts innefattar "Sverige" alla upphandlingar över tröskelvärdena med fler än ett län som leveransort, eftersom det i TED-annonserna inte är möjligt att ange fler än en leveransort.

⁴⁹ Denna tabell innehåller uppgift om antal inkomna anbud per upphandling. Lite längre fram finns en liknande tabell över antal anbudsgivare per upphandling och hur många av dessa som tecknar kontrakt.

⁵⁰ Tabellen innehåller endast leveransorter i Sverige.

Tabell 16 Antal anbudsgivare i upphandlingar i genomsnitt per leveransort i Sverige under första halvåret 2010

Leveransort	Antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt
Sverige	5,4
Gotlands län	5,1
Kronobergs län	5,1
Stockholms län	4,8
Skåne län	4,8
Södermanlands län	4,7
Jämtlands län	4,5
Västmanlands län	4,5
Västra Götalands län	4,4
Blekinge län	4,3
Gävleborgs län	4,3
Östergötlands län	4,2
Örebro län	4,2
Jönköpings län	4,1
Västerbottens län	4,1
Hallands län	4,0
Värmlands län	3,9
Kalmar län	3,9
Dalarnas län	3,9
Västernorrlands län	3,9
Uppsala län	3,9
Norrbottnens län	3,8
Totalt	4,4

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Däremot är skillnaderna relativt små vid tillämpning av olika tilldelningskriterier. Antalet anbudsgivare är marginellt högre vid upphandlingar där det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet utses till vinnare än när lägsta pris tillämpas.

Tabell 17 Antal anbudsgivare i genomsnitt vid olika tilldelningskriterier under första halvåret 2010

Tilldelningskriterie	Antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt
Ekonomiskt mest fördelaktiga	4,5
Lägst pris	4,2
Ej registrerat	4,5
Totalt	4,4

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Anbudsgivare

Visma Opic har även samlat in uppgifter om namn på de anbudsgivare som lämnat anbud. Uppgift om namn på anbudsgivare finns för drygt hälften av alla annonserade upphandlingar under första halvåret 2010. En anbudsgivare registreras bara en gång per upphandling, även om den lämnat flera anbud.

I genomsnitt inkom anbud från 4,2 olika anbudsgivare per upphandling. En upphandling kan leda till att flera anbudsgivare utses till vinnare, och i genomsnitt utsågs 1,5 anbudsgivare per upphandling till vinnare. Ett annat sätt att uttrycka detta är att i genomsnitt 37 procent av alla anbudsgivare som deltar i en upphandling vinner ett kontrakt eller ramavtal.

För vissa upphandlingar finns endast uppgift om vinnande anbudsgivare. De andelar och genomsnittssiffror som anges i tabellen nedan är därför behäftade med en viss osäkerhet.

Tabell 18 Antal anbudsgivare per upphandling under första halvåret 2010

Kategori ⁵¹	Antal anbudsgivare*	Andel av anbudsgivare*	Genomsnitt per upphandling*
Deltagande	15 122	62 %	2,6
Vinnande	8 908	37 %	1,5
Anbudssökande ⁵²	213	1 %	0,0
Totalt	24 245	100 %	4,2

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011. * I vissa upphandlingar finns endast uppgift om vinnande anbudsgivare.

Ser man närmare på antalet vinnare i relation till det totala antalet anbudsgivare är skillnaderna stora mellan olika branscher. Störst andel vinnare finns vid upphandlingar inom *"Hotell, restaurang och detaljhandelstjänster"* där hela 72 procent av anbudsgivarna var vinnare under första halvåret 2010.

Tabell 19 Andel av anbudsgivarna som vunnit upphandlingar per CPV-huvudgrupp under första halvåret 2010

CPV-huvudgrupp	Totalt antal anbudsgivare i genomsnitt	Varav vinnare i genomsnitt	Andel vinnare
55 Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	6,45	4,62	72 %
24 Kemiska produkter	3,14	1,84	59 %
15 Livsmedel, drycker, tobak o d	4,00	2,22	56 %
33 Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	4,35	2,43	56 %
14 Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	2,75	1,38	50 %

⁵¹ Två anbud som kategoriserats som "ej kvalificerad" ingår ej i sammanställningen

⁵² Kategorin Anbudssökande avser leverantörer som deltagit i upphandlingar med prekvalificeringsförfarande (urvalsupphandlingar, förhandlade och selektiva upphandlingar) men som inte kvalificerats till anbudsgivning. Uppgifter om anbudssökande förekommer inte alltid i tilldelningsdokumenten

16	Jordbruksmaskiner	2,82	1,42	50 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	2,63	1,32	50 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	4,45	2,09	47 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning	2,94	1,38	47 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,34	2,97	47 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	2,57	1,18	46 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk och konsthantverksmateriel	3,59	1,61	45 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	4,66	2,11	45 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	3,91	1,77	45 %
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter	3,84	1,68	44 %
50	Reparation och underhåll	3,86	1,61	42 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	4,30	1,81	42 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	3,50	1,45	41 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	3,76	1,53	41 %
70	Tjänster avseende fast egendom	3,82	1,53	40 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmiddel	3,12	1,21	39 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvars	3,75	1,48	39 %
42	Industrimaskiner	3,29	1,29	39 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3,26	1,28	39 %
66	Finans- och försäkringstjänster	3,47	1,36	39 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial	3,57	1,33	37 %
80	Undervisning och utbildning	5,07	1,90	37 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	3,43	1,23	36 %
51	Installation (utom programvara)	4,02	1,44	36 %

65	El-, vatten- och energiverk	3,48	1,25	36 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning	3,99	1,38	35 %
41	Uppsamlat och renat vatten	5,00	1,75	35 %
48	Programvara och informationssystem	3,87	1,35	35 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling	4,72	1,65	35 %
98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	3,94	1,37	35 %
45	Anläggningsarbete	3,93	1,33	34 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	4,04	1,39	34 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	4,45	1,53	34 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	5,18	1,71	33 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	4,85	1,54	32 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning	4,31	1,39	32 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	5,65	1,76	31 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,59	1,69	30 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	5,17	1,52	29 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning	4,13	1,19	29 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Anbudsgivare som lämnat anbud

I databasen finns 13 200 olika benämningar på organisationer som har lämnat anbud. Anbudsgivarnas namn är dock skrivet i textform, vilket innebär att små skillnader i stavning av namnen leder till att de betraktas som olika organisationer. Det totala antalet anbudsgivare bör således vara lägre (antalet anbudsgivare per upphandling påverkas dock inte av detta).

Den anbudsgivare som lämnat anbud i flest upphandlingar var Svevia AB (267 anbud), tätt följd av Peab Sverige AB (248 anbud) och Skanska Sverige AB (237 anbud). Dessa företag förekommer dock även med andra, liknande benämningar bland de anbudsgivare som lämnat flest anbud. Detta visar tydligt att databasen inte kan användas för att göra statistiska jämförelser eller ens för att ge en överblick av vilka företag och koncerner som deltar i upphandlingar. Om man istället hade registrerat företagens organisationsnummer hade informationen varit mera användbar.

Tabell 20 Anbudsgivare som lämnat anbud i fler än 100 upphandlingar under första halvåret 2010

Anbudsgivare	Antal upphandlingar
Svevia AB	267
Peab Sverige AB*	248
Skanska Sverige AB**	237
NCC Construction Sverige AB***	204
NCC***	171
Ramböll Sverige AB	136
YIT Sverige AB	129
PEAB*	126
Tyréns AB	122
SKANSKA**	117
Bravida Sverige AB	102

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011. *PEAB, **Skanska och ***NCC förekommer i tabellen med flera stavningsvarianter. Även övriga anbudsgivare kan förekomma i olika stavningar.

Avtalstider

För 5 497 upphandlingar, eller 53 procent av upphandlingarna, finns det uppgift om avtalstid. 36 procent av dessa upphandlingar har en avtalstid kortare än två år, och en lika stor andel har en avtalstid mellan två och fyra år. En procent av upphandlingarna (57 upphandlingar) har en avtalstid som är fyra år eller längre.

Tabell 21 Avtalstider

Avtalstid	Antal	Andel
Kortare än ett år	1 954	36 %
Ett till två år	1 966	36 %
Två till fyra år	1 520	28 %
Längre än fyra år	57	1 %
Summa	5 497	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Det förekommer avsevärt längre avtalstider än fyra år. Den längsta avtalstiden är 20 år och sträcker sig ända till den sista december år 2030. Sammanlagt fanns tio upphandlingar med en avtalstid som löper fram till år 2020 eller senare.⁵³

⁵³ Optioner om förlängning är inte medräknade

Tabell 22 Upphandlingar under första halvåret 2010 med en avtalstid som sträcker sig fram till år 2020 eller senare

Upphandlande myndighet	Rubrik	Förfarande	Slutdatum
Tanums kommun	Upphandling drift och byggnation Edsviks Camping	Koncession	2030-12-31
Rikspolisstyrelsen	Nytt polishus i Södertälje för Polismyndigheten i Stockholms län	Öppet	2028-05-31
Östgötatrafiken AB	Allmän kollektivtrafik i Östergötland	Förhandlat	2021-06-11
Knivsta kommun	LSS-upphandling	Förenklat	2020-12-31
Kalmar kommun	Bostäder med särskild service	Förenklat	2020-10-31
ÖrebroBostäder AB	Ombyggnad av 8 st hissar Etapp 4	Förenklat	2020-10-09
Halmstads Fastighets AB	HFAB - Breard 2:88	Förenklat	2020-06-09
Gagnefsbostäder AB	Bredbandnät	Förenklat	2020-05-31
Vetlanda kommun	Drift av Östanå Camping	Koncession	2020-04-30
Umeå kommun	Informationsskyltar	Koncession	2020-03-14

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Överprövningar

I databasen finns även en notering om upphandlingen blivit överprövad i domstol. Visma Opic beställer regelbundet in beslut och domar från domstolarna och noterar vilka upphandlingar som blivit överprövade. De gör också avstämningar mot Domstolsverkets målhanteringssystem för att säkerställa att man fått in alla domar.

Enligt uppgifterna i databasen blev 521 av de upphandlingar som annonserades under första halvåret 2010 föremål för överprövning i domstol. Detta kan jämföras med Domstolsverkets uppgift att det inkom 1 507 ansökningar om överprövningar till förvaltningsrätterna under första halvåret 2010.⁵⁴

Antalet upphandlingsmål är dock inte detsamma som antalet upphandlingar som överprövas. En upphandling som överprövas kan nämligen få flera målnummer, dels om det är flera anbudsgivare som begär överprövning, dels vid samordnade upphandlingar med flera upphandlande myndigheter. Vid överprövningar av samordnade upphandlingar kan det bli ett målnummer för varje upphandlande myndighet.⁵⁵ Vilken domstol en ansökan om överprövning ska lämnas till beror på var den upphandlande myndigheten ligger, vilket innebär att ansökningar om överprövningar av en samordad upphandling kan ske i flera domstolar. För att hantera ärendena på ett sammanhållet och effektivt sätt brukar domstolarna enas om att en domstol ska hantera samtliga ansökningar. I dessa fall leder överlämnandet till att ett mål avslutas på en domstol och ett nytt mål startas på en annan. Det är därför inte orimligt att antalet överprövningsmål är avsevärt större än antalet upphandlingar som överprövats.

⁵⁴ Uppgift från Domstolsverket 2011-02-01

⁵⁵ Konkurrensverket har inte kännedom exakt om vilka rutiner domstolarna tillämpar vid registreringen av statistik om antalet överprövningsmål, inte heller om rutinerna är desamma vid alla domstolar.

Av tabell 5 i kapitel 3 framgår att fem procent av alla annonserade upphandlingar blev överprovade i domstol. Andelen upphandlingar som blir föremål för överprövning skiljer sig dock mellan olika branscher. Överprövningar var vanligast inom CPV-huvudgrupperna "Skinn och textilier, plast och gummimaterial" och "Post och telekommunikationstjänster", där 16 respektive 15 procent av upphandlingarna under första halvåret 2010 blev överprovade.

Tabell 23 Andel upphandlingar som överprovats per CPV-huvudgrupp under första halvåret 2010

CPV-huvudgrupp	Antal upphandlingar	Antal överprövningar	Andel
19 Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	32	5	16 %
64 Post- och telekommunikationstjänster	59	9	15 %
32 Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning	219	28	13 %
15 Livsmedel, drycker, tobak o d	92	11	12 %
55 Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	130	16	12 %
80 Undervisning och utbildning	335	39	12 %
22 Trycksaker och tillhörande produkter	100	11	11 %
48 Programvara och informationssystem	207	23	11 %
30 Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning	184	19	10 %
60 Transporter (utom avfallstransport)	257	25	10 %
75 Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	83	8	10 %
3 Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter	92	8	9 %
18 Kläder, skor, väskor och tillbehör	111	10	9 %
39 Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	525	41	8 %
79 Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	915	77	8 %
92 Fritids-, kultur- och sporttjänster	139	11	8 %

98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	231	19	8 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	416	30	7 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	157	11	7 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråtjänster	124	9	7 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	27	2	7 %
9	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	176	10	6 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk och konsthantverksmateriel	77	5	6 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling	354	23	6 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	238	14	6 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	386	25	6 %
42	Industrimaskiner	662	33	5 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	74	4	5 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	667	35	5 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	53	2	4 %
50	Reparation och underhåll	739	33	4 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning	509	16	3 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	655	21	3 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning	347	10	3 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial	855	29	3 %
45	Anläggningsarbete	4442	138	3 %
51	Installation (utom programvara)	305	10	3 %
70	Tjänster avseende fast egendom	68	2	3 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	1004	34	3 %
65	El-, vatten- och energiverk	139	3	2 %
66	Finans- och försäkringstjänster	151	3	2 %
24	Kemiska produkter	82	1	1 %

16	Jordbruksmaskiner	72	0 %
41	Uppsamlat och renat vatten	5	0 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	69	0 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2011

Bilaga 2 Nuvarande metod för insamling av statistik på upphandlingsområdet

Sverige har en skyldighet enligt upphandlingsdirektiven och GPA att senast den 31 oktober varje år lämna statistikuppgifter till kommissionen om de upphandlingar som genomförts föregående år. Konkurrensverket ansvarar för statistiken, men insamlingen och bearbetningen av statistiken utförs av SCB. Tidigare utförde SCB statistikinsamlingen på uppdrag av Nämnden för offentlig upphandling (NOU), men sedan 2007, då NOU lades ned, har insamlingen skett på uppdrag av Konkurrensverket.

Uppdraget omförhandlas varje år, men i allt väsentligt sker insamlingen på samma sätt som under den tid då NOU ansvarade för uppdraget.

Uppgifter om upphandlingar över tröskelvärdena

Upphandlingar som överstiger tröskelvärdena ska annonseras i EU:s gemensamma databas Tenders Electronic Daily, TED. Varje vår skickar kommissionen, på Konkurrensverkets begäran, en fil med uppgifter ur TED om föregående års annonser till verket. Konkurrensverket vidarebefordrar filen till SCB, som bearbetar uppgifterna i enlighet med uppdraget.

SCB:s bearbetning av uppgifter från TED

Av olika skäl förekommer ofta annonser flera gånger i TED, och samma upphandlande myndighet kan förekomma med olika benämningar och stavningar, till exempel när olika förvaltningar angetts som upphandlande myndighet. SCB rensar bort dubletter och ser till att den upphandlande myndigheten eller enhetens namn är detsamma i alla annonser. År 2009 uppgick antalet annonser till

8 221 stycken efter att dubbletterna rensats bort. I denna siffra ingår både annonser och efterannonser.

I första hand utgår statistiken från efterannonserna. I de fall efterannonserna saknar uppgift om värde försöker SCB hitta beloppen direkt i TED. I samband med detta rensas några annonser bort, bland annat upphandlingar som avbrutits.

Därefter görs en genomgång av de annonser som saknar efterannons. Annonser som har följts av en efterannons rensas bort, eftersom efterannonserna redan ingår i underlaget. Upphandlingar som annonserats under fjärde kvartalet tas bort för att ingå i bearbetningarna nästföljande år, och istället läggs annonser från fjärde kvartalet året innan till materialet. Anledningen är att upphandlingar som annonserats under fjärde kvartalet inte antas avslutande under det år statistikinsamlingen avser. SCB gör även en manuell kontroll direkt mot TED i syfte att se om efterannonser inkommit i början av det följande året.

I tabellen nedan framgår hur antalet annonser fördelades efter bearbetningen för år 2009.

Tabell 24 Antal annonser i TED

Antal annonser i TED	2008	2009
Efterannons med belopp	2 015	1 641
Efterannons utan belopp	965	1 444
Annons utan avslut med belopp	233	249
Annons utan avslut utan belopp	894	931
Summa	4 107	4 265

Källa: Konkurrensverket och SCB

Annonserna kodas därefter till typ av upphandlande myndighet, typ av förfarande och typ av upphandling.

Uppräkning för saknade belopp

Som framgår av tabell 24 ovan saknar många annonser i TED uppgift om upphandlingens värde. Under 2009 saknade 56 procent av annonserna i TED uppgift om värde.

Som en del av uppdraget gör SCB en beräkning av s.k. imputerade värden för de upphandlingar som saknar uppgift om värde i annonsen. Beräkningen går så till att annonserna först fördelats på typ av upphandling, det vill säga om det är fråga om upphandling av varor, tjänster eller byggentreprenader. Därefter beräknas ett medianvärde för var och en av de upphandlande myndigheternas upphandlingar de senaste tre åren för de olika typerna av upphandlingar. Dessa medianvärde tillämpas på sedan de annonser som saknar uppgift om värde.

Några upphandlande myndigheter har gjort så få upphandlingar att det inte är lämpligt att använda medianvärdet. Om en upphandlande myndighet har gjort mindre än 10 annonser av en viss typ har därför istället medianvärdet beräknats för en grupp av upphandlande myndigheter. Grupperingen har gjorts efter typ av upphandling, typ av upphandlande myndighet (stat, landsting, kommun, försörjning och övriga) och storleksklass (mätt i antalet anställda).

SCB:s beräkning av värdet av de annonser som saknade uppgift om detta för 2009 års upphandlingar uppgick till 25 miljarder kronor.

Tabell 25 Beräkning av imputerade värden 2008 och 2009

Värde av annonserade upphandlingar i TED	2008	2009
Värde före uppräknig	94 854	129 625
Imputerade värden	16 849	25 154
Värde efter uppräknig	111 703	154 779

Källa: Konkurrensverket och SCB

Uppgifter om upphandlingar under tröskelvärdena

Skyldigheten att redovisa statistik om upphandlingar *under* tröskelvärdena omfattar endast statliga myndigheters upphandlingar och upphandlingar inom försörjningssektorerna. Insamlingen av dessa uppgifter sker genom två enkätundersökningar som genomförs av SCB.

Statliga myndigheters upphandlingar under tröskelvärdena

SCB skickar en enkät till samtliga statliga myndigheter. Förutom till samtliga myndigheter i SCB:s myndighetsregister gjordes år 2010 även tilläggsutskick till polisens 21 länsmyndigheter för att komplettera enkäten till Rikspolisstyrelsen och till 92 domstolar för att komplettera enkäten till Sveriges Domstolar. Sammanlagt skickade SCB år 2010 ut 354 enkäter, varav 241 var ordinarie enkäter till myndigheterna i myndighetsregistret.

Konkurrensverket fastställer enkätens utformning och skriver också en skrivelse som bifogas enkäten. Av skrivelsen framgår att redovisningen ska avse värdet av upphandlingar under tröskelvärdena, inklusive direktupphandlingar, som avslutades under året. Även värdet av upphandlingar av ramavtal vars värde understiger tröskelvärdena ska ingå, däremot inte uppgifter om avrop från ramavtal. Uppgifterna redovisas som totalbelopp fördelat på varor, tjänster och byggentreprenader.

Av de ordinarie 241 enkäterna som skickades ut 2010 besvarades 220, vilket innebar ett bortfall på 21 enkäter. För att kompensera bortfallet gör SCB komplettering av de redovisade värdena med imputerade värden. För sex av myndigheterna som inte besvarat enkäten användes uppgifter från föregående års enkätsvar, för tolv myndigheter användes uppgifter från året dessförinnan. För övriga tre myndigheter gjordes en uppräknig baserad på antal anställda.

Tabell 26 Statliga myndigheters upphandlingar under tröskelvärdena år 2009 (miljoner kr)

	Varor	Tjänster	Bygg- entreprenader	Summa
Enligt 2009 års enkät	2 904	8 284	5 709	16 897
Imputering för bortfall	59	311	6	375
Tillägg för extrautsändning till länspolismyndigheter och domstolar ⁵⁶	40	47	19	106
Summa (redovisat belopp)	3 002	8 642	5 734	17 378

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010

Upphandlingar under tröskelvärdena inom försörjningssektorerna

På motsvarande sätt som till statliga myndigheter skickar SCB en enkät till företag inom försörjningssektorerna. De branscher som anses ingå i försörjningssektorerna är:

- 08.920 Torvutvinning
- 35.110 Generering av elektricitet
- 35.120 Överföring av elektricitet
- 35.130 Distribution av elektricitet
- 35.210 Framställning av gas
- 35.220 Distribution av gasformiga bränslen via rörnät
- 35.300 Försörjning av värme och kyla
- 36.001 Grundvattenförsörjning

⁵⁶ SCB har inte gjort någon uppräknig för länspolismyndigheter och domstolar som inte besvarat enkäten

36.002 Ytvattenförsörjning
37.000 Avloppsrening
39.000 Sanering; efterbehandling av jord och vatten samt annan verksamhet för föroreningsbekämpning
49.100 Järnvägstransport, passagerartrafik
49.200 Järnvägstransport, godstrafik
49.311 Linjebussverksamhet
49.319 Övrig kollektivtrafik
52.219 Övriga stödtjänster till landtransport
52.220 Stödtjänster till sjötransport
52.230 Stödtjänster till lufttransport
52.241 Hamngodshantering

Enkäten skickas till samtliga företag i SCB:s företagsdatabas som har någon av ovanstående branscher som sitt primära verksamhetsområde och har minst 10 miljoner kronor i omsättning. Enkäten skickas också till vissa företag som har någon av branscherna som sekundärt verksamhetsområde. Ett antal företag plockats bort som SCB fått information om att de inte upphandlar i enlighet med LUF.

Kompensation för företag som inte besvarat enkäten och för företag som inte fått någon enkät

Vid undersökningen av 2009 års upphandlingar fanns det totalt 3564 företag inom de berörda branscherna. Efter kontroll av omsättning med mera skickades enkäter till sammanlagt 592 företag. Av dessa besvarades 494 enkäter, vilket innebar att bortfallet uppgick till 98 enkäter.

För att justera för bortfallet görs en kompensation med hjälp av uppgifter som lämnats vid tidigare enkätundersökningar. För 51 företag gjordes dock en uppskattning baserad på företagets omsättning. Förutom för bortfallet gör SCB också en uppräknings för de små företag som aldrig kom ifråga för en enkät.

Tabell 279 Upphandlingar under tröskelvärdena inom försörjningssektorerna år 2009 (miljoner kr)

	Imputerade värden	Totalt
Enligt enkätsvar för 2009		13 137
Värden hämtade från år 2008	634	634
Värden hämtade från år 2007	846	846
Imputerade för bortfall	875	875
Imputerade för under cut-off	196	196
Totalt	2 551	15 688

Källa: Konkurrensverket och SCB

Bilaga 3 Sveriges skyldigheter att lämna upphandlingsstatistik

Sverige har, liksom övriga medlemsstater, skyldigheter enligt EU:s upphandlingsdirektiv och WTO:s upphandlingsavtal GPA att redovisa statistik om den offentliga upphandlingen. Senast den 31 oktober varje år ska uppgifter om det föregående årets upphandlingar lämnas till kommissionen. Vad statistikrapporten ska innehålla för uppgifter skiljer sig dels mellan olika kategorier av upphandlande myndigheter, dels mellan upphandlingar enligt LOU och LUF. Det exakta innehållet i rapporteringen framgår av särskilda blanketter i Excel-format som uppgifterna ska lämnas i.

Statistik om upphandlingar som genomförts enligt LOU

Vilka uppgifter statistikrapporten ska innehålla avseende de upphandlande myndigheter som har att tillämpa LOU följer av artikel 75-76 i direktiv 2004/18/EG samt av artikel 19 punkten 5 i GPA. Till stora delar är skyldigheterna enligt direktiven och GPA likalydande.

Statliga myndigheter

För statliga myndigheter ska statistikrapporten minst omfatta följande uppgifter:

- Antal tilldelade kontrakt som omfattas av direktivet (dvs. ej B-tjänster) och kontraktens värde per upphandlande myndighet för upphandlingar över tröskelvärdena. Uppgifterna ska i möjligaste mån delas upp efter upphandlingsförfarande, CPV-kod och nationalitet på den leverantör som tilldelats kontraktet
- När kontrakt över tröskelvärdena tilldelas genom förhandlat förfarande ska även skälen för tillämpningen av det

förhandlade förfarandet anges (det gäller både med och utan föregående annonsering). Uppgift ska även lämnas om leverantörens nationalitet.

- Antal kontrakt och kontraktens värde för sådan tilldelning av kontrakt som sker enligt undantag från GPA.⁵⁷
- Värdet av kontrakt under tröskelvärdena per upphandlande myndighet.⁵⁸

Övriga upphandlande myndigheter

För övriga upphandlande myndigheter än statliga myndigheter omfattar rapporteringsskyldigheten endast upphandlingar över tröskelvärdena.⁵⁹ Rapporteringen ska minst omfatta följande uppgifter:

- Antal tilldelade kontrakt per upphandlande myndighet och kontraktens värde. Uppgifterna ska i möjligaste mån delas upp enligt upphandlingsförfarande, CPV-kod och nationaliteten på den leverantör som tilldelats kontraktet.
- Totalt värde av tilldelade kontrakt över tröskelvärdena i de fall förhandlat förfarande utan föregående annonsering tillämpats.⁶⁰
- Totalt värde av kontrakt som tilldelas enligt undantag från GPA.⁶¹

⁵⁷ Dessa undantag finns i artikel 23 i GPA och omfattar exempelvis åtgärder vidtagna i syfte att skydda väsentliga säkerhetsintressen relaterade till upphandling av vapen, ammunition eller krigsmateriel samt åtgärder nödvändiga för att skydda allmän moral, ordning säkerhet, människors, djurs och växters liv eller hälsa eller immateriella tillgångar.

⁵⁸ Detta följer endast av GPA artikel 19 punkten 5 (a)

⁵⁹ Med övriga upphandlande myndigheter avses exempelvis kommuner, landsting och offentligt ägda bolag.

⁶⁰ Detta följer endast av GPA artikel 19 punkten 5 (c)

⁶¹ Se not nr 57

Statistik om upphandlingar som genomförts enligt LUF

Vilka uppgifter statistikrapporten för försörjningssektorerna ska innehålla följer av artikel 67 i försörjningsdirektivet samt av artikel 19 punkten 5 (a-d) i GPA.

Upphandlingar över tröskelvärdena

Enligt direktiven ska statistikrapporten innehålla de uppgifter som är nödvändiga för att kontrollera att GPA tillämpas korrekt. Enligt GPA ska statistikinsamlingen minst omfatta:

- Uppgifter om totalt värde av tilldelade kontrakt, uppdelat på kategori av upphandlande enhet och kategori av varor och tjänster.
- Uppgifter om total värdet av tilldelade kontrakt i de fall där förhandlat förfarande utan föregående annonsering har tillämpats.
- Totalt värde av kontrakt som tilldelas enligt undantag från GPA.⁶²

Upphandlingar under tröskelvärdena

Enligt artikel 67 i försörjningsdirektivet ska statistikinsamlingen minst omfatta:

- Uppgifter om det totala värdet av tilldelade kontrakt uppdelat på de verksamhetskategorier som anges i bilaga 1-10.⁶³
- För de verksamhetskategorier som anges i bilagorna 2, 3, 5, 9 och 10 ska medlemsstaterna lämna en statistikrapport om

⁶² Se not nr 57

⁶³ Verksamhetskategorierna framgår av faktaruta nedan

kontrakt som tilldelats samt den information som är
nödvändig för att kontrollera att GPA tillämpas korrekt.

Bilaga 1-10 till direktiv 2004/17/EG:

1. Enheter som transporterar eller distribuerar gas eller värme med tillstånd enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar
2. Enheter som transporterar eller distribuerar el med stöd av koncession som beviljats enligt ellagen (1997:857)
3. Lokala myndigheter och kommunala företag som producerar, transporterar eller distribuerar dricksvatten enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten och avloppsanläggningar
4. Offentliga enheter som tillhandahåller järnvägstjänster i enlighet med förordningen (1996:734) om statens spåranläggningar, samt lagen (1990:1157) om järnvägssäkerhet
 - Regionala och lokala offentliga enheter som driver regionala eller lokala järnvägskommunikationer enligt lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik
 - Privata enheter som tillhandahåller järnvägstjänster med tillstånd som utfärdats enligt förordning (1996:734) om statens spåranläggningar, då dessa tillstånd överensstämmer med artikel 2.3 i direktivet
5. Enheter som tillhandahåller järnvägs- eller spårvägstjänster i stadstrafik enligt lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik samt lagen (1990:1157) om järnvägssäkerhet
 - Offentliga eller privata enheter som tillhandahåller allmänna trådbuss- eller busskommunikationer enligt lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik och yrkestrafiklagen (1998:490)
6. Posten Sverige AB, Posten Logistik AB
7. Enheter som beviljats koncession för prospektering eller utvinning av olja eller gas enligt minerallagen (1991:45) eller som har beviljats tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln
8. Enheter som beviljats koncession för prospektering eller utvinning av kol eller andra fasta bränslen enligt minerallagen (1991:45) eller lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter eller som har beviljats tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln
9. Hamnar och terminalanläggningar i enlighet med lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn samt förordningen (1983:744) om trafiken på Göta kanal
10. Allmänna flygplatser som drivs enligt luftfartslagen (1957:297)
 - Privata flygplatser som drivs med stöd av drifttillstånd i enlighet med den lag, där detta tillstånd motsvarar kriterierna i artikel 2.3 i direktivet

I tabellen nedan ges en översiktlig beskrivning av skyldigheterna.

Tabell 28 Sveriges skyldigheter att lämna in uppgifter för statistikändamål

Statliga myndigheter	Övriga upphandlande myndigheter enligt LOU ⁶⁴	Upphandlande enheter enligt LUF
Över tröskelvärdena		
Per upphandlande myndighet: Antal tilldelade kontrakt och kontraktens värde.	Per upphandlande myndighet: Antal tilldelade kontrakt och kontraktens värde.	Per upphandlande enhet: Totalt värde av tilldelade kontrakt.
Uppgifter per kontrakt: – Nationalitet på leverantör – CPV- kod – Förfarande – Om förhandlat förfarande: vilka skäl som åberopats.	Uppgifter per kontrakt: – Nationalitet på leverantör – CPV- kod – Förfarande Totalt värde av tilldelade kontrakt vid förhandlat förfarande utan föregående annonsering tillämpats.	Värdet uppdelat per kategori. Totalt värde av tilldelade kontrakt där förhandlat förfarande utan föregående annonsering tillämpats.
Antal och värde av kontrakt som tilldelas enligt undantag från GPA ⁶⁵	Totalt värde av kontrakt som tilldelats enligt undantag från GPA. ⁶⁵	Totalt värde av kontrakt som tilldelats enligt undantag från GPA. ⁶⁵
Under tröskelvärdena		
Per upphandlande myndighet: Värde av tilldelade kontrakt – Om förhandlat förfarande: vilka skäl som åberopats	(ingen uppgiftsskyldighet)	Totalt värde uppdelat per verksamhetskategori. ⁶⁶ Den information som är nödvändig för att kontrollera tillämpningen av GPA. ⁶⁷

⁶⁴ Med övriga upphandlande myndigheter avses regionala och lokala myndigheter samt offentligt styrda organ (t.ex. kommuner och landsting)

⁶⁵ Dessa undantag finns i artikel 23 i GPA och omfattar exempelvis åtgärder vidtagna i syfte att skydda väsentliga säkerhetsintressen relaterade till upphandling av vapen, ammunition eller krigsmateriel samt åtgärder nödvändiga för att skydda allmän moral, ordning säkerhet, människors, djurs och växters liv eller hälsa eller immateriella tillgångar.

⁶⁶ Verksamhetskategorierna framgår av faktaruta

⁶⁷ Gäller för de verksamhetskategorier som anges i bilagorna 2, 3, 5, 9 och 10

Referenser

Bergman, Mats (2008), *Offentlig upphandling och offentliga inköp. Omfattning och sammansättning*, forskningsrapport på uppdrag av Konkurrensverket

Europeiska kommissionen (2010), *Public Procurement Indicators 2009*

Konkurrensverket (2010), *Upphandlingsreglerna - en introduktion*

Konkurrensverket (2011), *Siffror och fakta om offentlig upphandling, Rapport 2011:1*

SCB, *Offentlig upphandling 2009 Upphandlingar över tröskelvärden enligt TED*, PM 2010-10-13

SCB, *Offentlig upphandling 2009. Enkät avseende upphandlingar under tröskelvärden enligt. Teknisk rapport*, PM 2010-10-13

Varje år upphandlas varor och tjänster för mellan 500 och 600 miljarder kronor. Brister i uppföljning och statistik gör det svårt att skilja på vad som är en bra och en dålig upphandling. I rapporten presenteras förslag om hur statistiken kan förbättras och i förlängningen medverka till bättre upphandlingar och en effektivare användning av skattemedel.

KONKURRENSVERKET'S RAPPORTSERIE 2011:5

Adress 103 85 Stockholm

Telefon 08-700 16 00

Fax 08-24 55 43

konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se